

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 — "
Pe 3 luni . . . 7 — "
Pe o lună . . . 2-40 "

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-est. 11.

INSEERȚIUNILE

se primesc la editare
trafic.

Mulțămite publice și Le-
deschis costă șirul de litere

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

Documente istorice.

Statul român, politica austro-ungară și chestiunea noastră națională.

(=) În memoriile Regelui Carol al României, pe cari oamenii politici ai regatului vecin par a le fi studiat prea puțin, sunt fixate, în forma cea mai obiectivă, o serie de fenomene și fapte de mare importanță pentru înțelegerea politicii austro-ungurești în chestiunea noastră națională. Vom găsi, printre aceste documente, unele cari și-au păstrat actualitatea chiar pentru zilele de acum și credem că e momentul să le scoatem la iveală. Se va vedea astfel, odată mai mult, cât de îndrăzneță și cât de perfidă a fost, pe vremuri, ca și astăzi, politica oligarhilor maghiari față de interesele Casei de Habsburg și față de interesele monarhiei întregi. De altă parte, vom avea prilejul să constatăm, cu o legitimă revoltă a sufletului, că tradiționala cinste și loialitate a neamului nostru au fost *zadarnice* în raporturile politice cu Austria. Conspiratorii și trădătorii unguri, cari terorizau Curtea veneză, au triumfat, iar noi am fost sacrificați fără de nici o re-mușcare.

*

Dar să dăm cuvântul documentelor. Era în primăvara anului 1866. Austria purta războiul fatal cu regatul Prusiei, care se pregătise a da monarhiei Habsburgilor o lovitură de moarte. Flăcăii noștri luptau vitejește pentru Impărat și împărăție, în rând cu celelalte naționalități credincioase; numai politicienii maghiari umblau după conspirații și răscoale în contra propriei lor Case Domnitore și în contra monarhiei. Emisari unguri cutierau țările balcanice, încurajați de Bismarck, voind să provoace un asalt general din partea Slavilor de sud și din partea României în contra integrității imperiului habsburgic.

În luna Mai 1866, o misiune diplomatică a României se prezintă, la Berlin, contelei Bismarck, ca să-i câștige bunăvoința pentru noul Domn român, Prințul Carol de Hohenzollern, pe care nici Austria, nici Ungaria, nici Rusia, nici Turcia nu-l priveau cu ochi buni.

Bismarck — spune Regele Carol, în memoriile Sale — a primit foarte bine pe trimișii români și *i-a sfătuit, pentru eventualitatea unei răscoale a Ungurilor contra Austriei, să nu stea la îndoială, ci să pună la cale o energică agitație panromânească și să ridice armele în contra Austriei!* Se știe că răscoala ungurească era plănuțită de Unguri, cu sprijinul lui Bismarck însuși...

Tot pe atunci, cu data de 7 (19) Iunie, Prințul Carol înseamnă în memoriile sale, că „emisari din Serbia și Ungaria încearcă a se pune în contact cu guvernul român;

planul lor este să facă dificultăți Austriei și prin răzvrătirea naționalităților să amenințe unitatea împărăției habsburgice.”

Curând după aceea, în ziua de 7 (19) Iulie, acelaș an, faimosul general unguresc Türr, unul din capii conspiratorilor dela Pesta, se prezintă Prințului Carol, în audiență secretă, propunând o alianță româno-maghiară în contra monarhiei austriace. Tot cu astfel de gânduri se prezintă Prințului Carol în ziua de 21 Iulie (2 August), generalul unguresc Eber, având — ca și Türr — cele mai caldureose scrisori de recomandare, de sigur din partea diplomaților lui Bismarck.

Dar prințul Carol nu vrea să știe de nimic și respinge categoric propunerile ungurești. Cinstea și loialitatea politicii românești, față de Austria și față de Habsburgi, era acciș la București ca și în Ardeal. Irredentismul, daco-românismul, panromânismul și toate fantasticile „isme”, pe cari politicienii maghiari le-au speculat și le mai speculează, tocmai la Viena, în contra noastră, nu prindeau printre Români, și erau numai uneltiri ticăloase ale dușmanilor și trădătorilor monarhiei... Totuși, peste un an, Împăratul Francisc Iosif I. și bărbații de stat ai Austriei aveau să proclame dualismul, cu biruința desăvârșită a politicii ungurești și cu sacrificarea credincioșilor Români! Iar față de România, contele Iuliu Andrassy, fostul conspirator împotriva Dinastiei și monarhiei, cocoțat în fruntea ministerului de externe, avea să urmeze cea mai viclenă și dușmănoasă politică, pretinzând fraților noștri liberi să renunțe cu totul la sentimentele lor de solidaritate națională cu noi!

Într'adevăr, la 15 (27) Noemvrie 1866, Prințul Carol primește, din partea marchizului de Pepoli, reprezentantului Italiei la Viena, o lungă scrisoare „confidențială”, în interesul prieteniei româno-maghiare, cu prețul jertfii de milioane de suflete românești din regatul ungar pe altarul șovinismului unguresc.

În acele zile, ca și astăzi, opinia publică din România era profund revoltată de prigonirile guvernelor dela Pesta împotriva neamului nostru. Firește că această atitudine a României nu putea să fie pe placul politicienilor maghiari și iată ce solie trimite Prințului Carol tocmai contele Andrassy, prin mijlocirea diplomatului italian:

„Ci-că politica Prințului Carol ar suferi de o greșală fundamentală, pentru că nu caută punctele de apropiere cu guvernul unguresc. Conte Andrassy, spune marchizul de Pepoli, ar hrăni cele mai bune sentimente pentru România. Dacă Prințul Carol și-ar face prietin pe Andrassy, s'ar provoca — în Europa — o schimbare radicală în favoarea României (!). Ungaria ar avea un singur interes: acela de-a ridica stavile împotriva potopului slav ce amenință Orientul. Româ-

nia nu-i țara slavă, prin urmare ar avea totul de câștigat și nimic de pierdut, dacă va împiedeca invazia slavă; în caz contrar, o va ajunge soarta Poloniei. România reprezintă unul dintre neamurile alese, pe cari providența le-a așezat în calea ambițiilor slave față de Orient. În aceeași situație s'ar afla Ungaria: amândouă țările ar avea aceeași misiune providențială, aceeași interese. Forța uneia este forța celeilalte. Prințul Carol ar trebui să primească mâna frățescă pe care i-o întinde guvernul unguresc. În acest scop, reprezentantul Italiei își oferă sprijinul și-l asigură pe Prinț, că politica prusiana s'ar bucura deasemenea, dacă România și Ungaria s'ar înțelege...”

În răspunsul său, extrem de interesant, la scrisoarea marchizului de Pepoli, Prințul Carol spune, cu data de 3 (15) Decemvrie 1866, următoarele:

„Nimeni nu poate dori, mai mult ca Dânsul, o apropiere între cele două țări vecine, fiind convins că această apropiere ar aduce mari foloase ambelor părți.

„Dar, în ceea ce privește *acordul perfect cu Ungaria*, Prințul Carol își face rezervele sale, pentru că *ar putea fi sigur de consistența țării numai dacă Ungurii și-ar schimba de mai înainte politica lor față de Românii transilvăneni.*”

„Nu stă în puterea mea — spune Prințul Carol — să înlătur simpatii firești, cari există între populațiile de acelaș neam, dincoace și dincolo de munți. Prin umare au tot dreptul să aștept, ca guvernul unguresc să facă, din partea lui, tot ceea ce este drept și cinstit, spre a pune capăt nemulțămirilor pe cari le au cele două-trei milioane de Români, locuitori în Ardeal și Banat.”

„Această dorință nu poate fi considerată ca un amestec politic în afacerile Ungariei. Insist asupra acestui punct — continuă Prințul Carol — numai pentru că este condiția de prima ordine a consolidării unei bune înțelegeri între guvernul meu și guvernul statului vecin.

„*În calitatea mea de Domn constituțional, ales prin voința națională, sunt dator să în seama de opinia publică, întru cât este îndreptățită; o sinceră și mărturisită politică de împăcare a guvernului unguresc față de supușii săi maghiari ar fi pentru mine cel mai bun sprijin în drumul pe care sunt gata să-l urmez.*”

Dar cine, dintre politicienii șoviști ai Maghiarilor, s'a gândit vre-odată să inaugureze o politică *sinceră și mărturisită* pe față, spre a pacifica naționalitățile nemaghiare și mai cu seamă pe nesuferiții de „Valahi”? La 1866, întocmai ca în zilele noastre, oligarhii dela Budapesta se gândiau numai cum să ne maghiarizeze mai ușor, cu sprijinul tacit al fraților noștri liberi, pe cari în schimb i-ar fi asurzit și i-ar asurzi oricând

cu toate asigurările de „prietenie indisolu-
bilă...”

Să urmărim numai, cu atenția cuvenită,
firul politicii ungurești față de România în
ajunul proclamării dualismului.

În iarna din 1867, anul de naștere al dua-
lismului austro-ungar, agentul diplomatic ro-
mân Strat, care fusese prin Franța, Germa-
nia și Austria, raportează Prințului Carol
că diplomația vieneză, adevărat marele ei ma-
gistrul, contele Andrásy, ar fi dispusă a pro-
pune Europei recunoașterea neatârării Ro-
mâniei. „*dacă România nu s'ar mai ames-
teca prin propaganda transilvană, în afa-
cerile ungurești...*” Înțelesul foarte transpa-
rent al acestei condițiuni diplomaticești pu-
tea fi unul singur: România să lase în voia
sortii lor pe frații din Ungaria, pentru că alt-
minterea nu va putea deveni neatârătoare
de Turci!

În numele contelui Andrásy, marchizul
de Pepoli a mai încercat să convingă pe re-
prezentantul român, că Austro-Ungaria ar
avea tot interesul să întărească România,
făcând din ea o stavilă în contra panslavis-
mului, dar în schimb nici România n'ar tre-
bui să se gândească la mărirea teritoriului ei
pe socoteala vecinilor. Pricepând unde bate
contele Andrásy, care nu făcea decât să
speculeze iarăși fantoma irredentei române,
diplomatul român răspunse foarte limpede
că „Prințul Carol nu s'a gândit niciodată
la o politică de cucerire, dar că s'a dezvoltat
în România un curent de simpatie pentru
frații transilvăneni, osândiți să îndure un re-
gim de prigonire din partea Ungurilor.”

Când i se aduse la cunoștința contelui
Andrásy, prin marchizul de Pepoli, răspun-
sul diplomatului român, capul oligarhilor
dela Pesta se prefăcu a nu ști nimica și „ceru
lui Strat un memoriu amănunțit despre a-
ceastă afacere, deoarece pân' acuma n'a pu-
tut să afle niciodată —, un fapt cât de ne-
însemnat, care ar fi dovedit în ce consistă
așa zisa prigonire a Românilor de către Un-
guri”. După ce va fi cetit memoriul, contele
Andrásy se îndatora „să facă tot ce-i va fi
posibil, ca să înlăture aceste piedeci...”

Cu astfel de făgăduieli deșarte, în cari
sunt meșteri, politicianii maghiari credeau că
vor putea amăgi pe bărbații de stat din Ro-
mânia. Dar, în același timp, contele Andrásy,
bun prieten cu Bismarck, îl înduplecă pe
acesta să scrie Prințului Carol o scrisoare,
tot „confidențială”, dându-i sfatul ca „Ro-
mânia să se abțină dela orice fel de amestec
în afacerile ungurești”

Astăzi, când se cunosc uneltirile și cons-
pirațiile ungurești la Bețan, în contra monar-
chiei habsburgice, ne putem închipui ce im-
presie vor fi făcut asupra Prințului Carol
noile sfaturi ale lui Bismarck, care mai înainte
cu câteva luni îl îndemnase a desfășura stea-
gii panromânismului și a fi gata să dea aju-
tor răsculaților maghiari în contra unității
manarchiei Habsburgilor!

Incheiem c'o întrebare. Care a fost, în
anul Domnului 1867, recunoaștința Austriei
pentru cinstea și loialitatea României, după
ce pe noi ne-a sacrificat șovinismului ungu-
resc, prin nefericitul dualism?...

Iată-o, în deplina ei splendoare: Cu data
de 27 Febr. (11 Martie) 1867, Prințul Carol
semnalează că a primit, din partea Impăra-
tului Austriei, „o scrisoare autografă, foarte
amabilă, în care-i exprimă „solicitudinea Sa
pentru interesele Moldo-Valachiei”... Nici
măcar titlul oficial de „România” nu era re-
cunoscut în această scrisoare!

**Convorbirile dintre cont. Berchtold și d.
Maiorescu.** Ziarul „Reichspost” din Viena afir-
mă că, în anturajul imediat al contelui Berch-
told se afirmă că convorbirile pe care le-a avut
cu d. Maiorescu, președintele consiliului de mi-
niștri român, au dovedit un acord deplin al am-
bilor miniștri. Lucrul acesta d. Maiorescu l'ar
fi declarat față de ziariști, cărora le-a mai spus
că propunerea contelui Berchtold aduce un mare
serviciu păstrării păcii și statului-quo în Bal-
cani.

Regele Carol ar fi dat de asemenea fără re-
zervă aprobarea sa acestei propuneri. Zilele ace-
stea contele Berchtold pe baza tuturor aprobă-
rilor primite, va adresa o nouă notă cabinetelor
tuturor puterilor.

„Neues Münchener Tagblatt” scrie în Nr.
231 și 232 următoarele despre episcopia din
Hajdudorog: „Pentru maghiarizarea mai spor-
nică a naționalităților din Ungaria nici un me-
loc nu este crutat. În timpul din urmă au îndră-
nit să păsească cu planurile lor nebune chiar
pe terenul religios, spre a face din biserică o
nealță a politicii lor. Astfel au înființat o epis-
copie gr. cat. maghiară care păgubește în pri-
mul rind pe românii și Rutenii din Ungaria.
Realitate nici nu există Unguri de confesiune
gr. cat. Pentru ea să aibă însă un motiv oare-
care pentru înființarea acestei episcopii, Ungurii
au fabricat cu ocazia ultimului recensământ de
enclavele Românilor și Rutenilor 250.000 de Ma-
ghiori. Același procedeu a fost aplicat și împo-
triva Șvabilor din Ungaria octroând într-o co-
mună curat germană ca serviciul divin să se
facă în limba ungurească. Cercuirile catolice s-
tem că aceste proceduri ale Ungurilor vor avea
drept urmare separare de biserica Romei.”

Megalomania ungarilor Ziarul „Ostdeu-
sche Rundschau” din Viena publică un intervie-
u cu un fruntaș maghiar, care i-a declarat că tes-
tinta Ungurilor este să se desfacă de Austria
să cucerească România și țările balcanice fă-
când un mare imperiu unguresc, iar ca început
sunt hotărâți să procedeze repede și energic
maghiarizarea naționalităților.

Fruntașul ungar abia a scăpat așa se vede
din balamuc și, iată-l, din nou l'au apucat în
binchii grozave de creeri. Miloși cum sunt
deia fire, rugăm guvernul unguresc să se im-
pedice de această nobilă odraslă a lui Ar-
p internându-l într'un balamuc mai sigur, pen-
că, vezi, ar fi păcat strigător la cer să se
pădească un astfel de giuvaer patriotic.

**Protestul sârbilor contra suspendării a-
utonomiei.** Din Neoplanta se telegrafiază: Joi
legații partidelor radical, autonom și democ-
rațiale au ales în conferința ținută la Budapesta, au
o conferință în Neoplanta în scopul ca să
bălească o atitudine unitară a partidelor sârbe
în chestia suspendării autonomiei bisericești.
Conferința a votat următoarea rezoluție:

Partidele opoziționale aliate sârbești
stează în contra suspendării autonomiei și de-
probă atitudinea guvernului și a corpului epis-
copesc. Partidele aliate provoacă comunitățile
sericești, că la rindul lor și ele să protesteze
iar dacă din cauza aceasta guvernul ar disolu-
te comitetele bisericești, *dintre membrii partidelor
nimeni să nu primească vre-un oficiu.*

Partidele sârbești aliate vor redacta o
șură în limbile maghiară, sârbă, germană și
ceză, în care vor face cunoscută suspen-

Din literaturi străine.

Care din doi?

Schiță de **Mauriciu Level.**

Trad. de **Ilie Marin.**

Din ziua în care a murit ea, n'a mai călcat
peste pragul odăii ei bărbatul moartei, Domnul
Lurville. Toate au rămas la locul lor obișnuit,
nimeni n'a mișcat nici un bibelot dela locul,
unde-l așezase răposata și astfel întrupa odaia
aceasta, în casa aceasta a jalei, un loc și mai
trist, așa, cum se afla, rece, nelocuit, cu storu-
rile trase jos, tăcut afară de trosnetul mobilelor,
evocat din când în când de umezeală.

Dl Lurville ducea o viață uniformă între
cei doi băieți, unul de cinci, celalalt de șapte
ani, silindu-se să suradă, ca să nu supere pe
copiii, pe care-i gingășea, ca să nu aibă prilej
ei, bieții să se plângă de gingășiile mamei lor,
care lipsea, căci îi părăsise prea de timpuriu.

Serile, când dormeau copilașii în pătuțelele
lor albe, când se rărea tot mai mult și mai mult
sgomotul străzii, de răsunând ca dintr'o depăr-
tare mare sgomotul în tăcerea nemărginită a
nopții părăsite, sta dânsul adeseori ceasuri în-
delungate, aducându-și aminte ca în vis și tân-
guindu-se de lipsa celei ce nu se mai putea pune
la loc.

Astfel au trecut luni, apoi un an de zile, apoi
altul, durerea se însă încă nu se potolise: traiul

său era tot atât de lipsit de bucurii, ca mai
înainte încât obișnuiau oamenii să-i spună:
„D-ta nu poți să rămâi astfel. Ai acum treizeci
și cinci de ani, de ce nu te gândești să te însori
din nou?”

El clătina ușurel din cap, și le răspundea:

— „De ce nu mă însor? Fiindcă nu voiesc ca
Henric și Jacques al meu să numească mamă
pe o femeie, care nu este mama lor. Nu voiesc
sa împart o gingășie între dânsii și între o fe-
meie, asupra căreia numai ei au un drept... Și
mai apoi a fost și iubirea mea prea mare, de-
cât să mai fiu în stare să iubesc eu vreodată”.

În clipele de acestea se simțea el atras spre
odaia părăsită. Deschidea tiptil ușa și privea în
camera, în care stăpâna o tăcere evocatoare,
de teamă, în timp ce pe mobile se lăsase, în dra-
gă voie, praful. Apoi se îndepărta în vârful pi-
cioarelor, ca și când s'ar teme să nu stinghe-
rească reîntorcerea spiritului îndepărtat pentru
vece.

Clăndea:

Alei mare să se atingă nimeni de nimic! Ci-
ne știe dacă nu plamează după perdelele acestea
închise suflul ei din urmă, fie el ori cât de fugar
și de nehotărât.

Intr'o seară, după ce a revăzut prietenii vechi
și după ce a vorbit cu dânsii iarăși de fosta sa
nevastă, se născu din nou într'insul durerea pe
urma ei, cu o tărie mistuitoare și fu cuprins de
un dor fierbinte și puternic să treacă în

ei, să doarmă în patul, al cărui așternut nu
seese, nici chiar el, schimbat, să-și îngroape
în perinile, pe cari au odihnit odinioară frun-
tă și iubitei sale moarte. Intră în odaie.

Abea s'a întins însă în pat, cu capul
în perini, vărsând lacrimi mari, tăcute, când
simțit degetele sale, cari freamătă, o bă-
moale ca mătasea, și rece. Era o scrisoare,
mai câteva rânduri, scrise cu o scriitură
zișe. Se ridică din pat și, aplecându-se spre
minărea, care ardea, răzămându-se într'un
ceti, în timp ce lumina pălpăitoare îi juca
tele pe dinaintea ochilor:

„Iubitul meu! Plec în Sudan, fără de a
putea să-ți zic rămas-bun... Cine știe, dacă
voiu întoarce... Gândește-te vecinic la mine!
bește pe copilul nostru, precum te-am iubit
pe tine: caută să ajungă bărbat, ține departe
el supărarea și durerea, cât poți tu mai
și inima ta să nu uite această rugare a
întoamăi precum nu vor uita buzele tale și
rea noastră din urmă. — Jean”.

Cu o smâncitură se afla afară din pat.
Îți puținele rânduri iarăși și iarăși și strigă
apoi cu glas răgușit:

— „Jean? Jean?... Cine-i asta?...”

Aruncă cu pumnii încheștați perinele
ste alta, smulse piapoana jos și aruncă sal-
pe podele. Deodată îi străfulgeră o idee prin
o idee de o claritate atât de evidentă, înche-
ștați și dispărură:

autonomiei și vor apela la opinia publică a Europei.

Partidele sârbești aliate vor organiza în 15 Septembrie n. o adunare populară în Neoplanta, cu concursul tuturor comunităților bisericești de sub patriarhia de Carlovit, în care adunarea se vor ratifica apoi și hotărârile conferinței dela Neoplanta.

Consiliul de miniștri. După informația lui „A. Fr. Presse”, în cercurile politice nu se știe încă pozitiv când va avea loc consiliul de miniștri. În ultimul consiliu de miniștri comuni s-au stabilit cadrele bugetului pe anul viitor și în fiecare rezort s'a fixat suma până la care pot merge în cererile lor miniștrii pentru trebuințele rezorturilor lor. De atunci s'au elaborat și amănunțile preliminarului de buget pe 1913. În consiliul de miniștri ce se va ține de curând la Viena, proiectul va fi prezentat în redactarea lui definitivă. Nu e exclus, ca și cererile pentru echiparea artileriei vor fi desbătute din nou, dar nu e sigur dacă ministrul de război va veni cu pretențiuni concrete. E foarte probabil că desbaterrea acestei chestiuni va fi amânată pentru anul viitor.

Situația în Croația. Ministrul croat Geza Iosipovitch a făcut ieri, în fața zăriștilor cari i-au solicitat părerea, mai multe declarații cu privire la situația politică din Croația. Intre altele, a spus următoarele:

— Prima condiție a restabilirii ordinii în Croația e, ca toți aceia cari se declară ca uniuniști, să fie de fapt și cu toată sinceritatea aderenți ai uniunii. Vor trebui apoi clarificate chestiunile de controversă dintre Ungaria și Croația. Și asta să nu se facă prin târguțeli ci cu date măcinate la un rezultat definitiv. Să se dea Croației tot ce-i compete de drept și să i se asigure dezvoltarea instituțiilor ei naționale recunoscute prin lege, în schimb însă să nu i se dea nici o concesie în chestiuni, cari pot atinge sau chiar stîrbi ideea de stat a Ungariei. Cele mai multe controverse le provoacă pragmaticele căilor ferate și prin urmare, aceasta va trebui modificată în primul rând. La timpul său, eu am luat poziție hotărâtă în contra pragmaticeii pe-a unu', care cunosteam bine stările din Croația, am atras din vreme atențiunea guvernului coalitivist asupra primeiideii ce ascunde pragmaticea. Num tot însă așcutat. Kossuth și Sztérényi au stăruit mult pentru realizarea puncturilor de vedere și în sfârșit acesta a și triumfat.

Față de afirmațiunile ministrului Iosipovitch, fostul secretar de stat Sztérényi declară că niciodată n'a conferat cu ministrul în chestiunea pragmaticeii și că la timpul său tocmai Iosipovitch a stăruit mai mult pentru înlăptuirea ei.

Independența Poloniei. În timpul din urmă vechea problemă a reunirii Poloniei părea a fi dată cu totul uitării, înăbușirea revoluțiunii rusești însemna totodată și înăbușirea libertății poloneze. Acum însă, când întreagă Europa e în febră, chestia independenței Poloniei a devenit iarăși actuală. Ziarul „Viek Novi” din Leuberg anunță, ca de curând a avut loc în Zakopone o conferință a delegaților partidelor progresiste sub președinția lui Sliwinski, deputat în Reichsrathul austriac.

Conferința aceasta a primit în unanimitate următoarea hotărâre:

„Membrii conferinței se năzuiesc să elupte independența Poloniei prin luminarea și organizarea poporului polon. Obținerea independenței Poloniei este o chestie vitală a tuturor straturilor poporului polon, dar mai cu seamă a muncitorilor. Membrii conferinței se obligă a oferi sprijinul lor tuturor factorilor cari vor aproba lupta pentru independența Poloniei ori vor lupta în contra tuturor factorilor cari sunt contra acestei năzuințe și cari voiesc să facă înțelegeri cu guvernele, cari au săvârșit împărțirea Poloniei.

Membrii conferinței sunt gata să cheme straturile cele mai largi ale poporului chiar și la cea mai hotărâtă luptă cu armele, pentruca poporul polonez prin lupta revoluționară să-și poată elupta independența, care lupta în primul rând este îndreptată în contra Rusiei.

Numitul ziar mai adaugă:

Trăim într'o epocă a unor importante evenimente istorice. Fiecdea evenimentele vor decurge, probabil, pe teritor polon și va trebui să se rezolve definitiv chestia polonă, avem datorria să ne îngrăim de cu vreme, ca aceste evenimente, ca de atâtea ori, să nu arde nepregătiti pe acest popor de 20 milioane. Se impune, ca poporul polon să se pregătească la luptă, care probabil se va da cu armele, pentruca să elupte independența Poloniei.

Iuliu Justh asupra situației Un ziarist ungur din Arad a cercetat ieri pe Iuliu Justh la moșii din Tornya, unde șeful de partid zace bolnav de câteva zile. Înrehindul ce crede asupra situației, Justh a declarat că pacea parlamentară numai așa se va putea asigura, dacă atât Lukács cât și Tisza își vor părăsi posturile lor și apoi se vor începe tratative cu majoritatea, pentru a se nimici jegile create în mod absolutistic de guvern. Justh nu crede că va găsi un singur deputat în car în siml partidului independent, care se renunțe la pretențiunile formulate de conducerea partidului.

Contele Tisza despre reforma electorală. Încă o dată, nu știm a cătă oară, încearcă cel mai

tipic reprezentant al oligarchiei maghiare, contele Tisza, să-și justifice vederile reacționare în chestia reformei electorale. Coloane întregi din „Magyar Figyelő” le ocupă cu filosofia-i mediavelă, ce îi caracterizează gândirea de reacționar încăpăținat. Toate le vede prin prizma intereselor de rasă și mai ales de clasă, al căror reprezentant hotărât a fost și va rămânea întreaga-i viață. Accentuiază de repetite ori, că în Ungaria o singură lege electorală se poate închipui, aceea care promovează interesele „națiunii” și esclude dela conducere elementele centrifugale. Dreptul activ de alegere să li-se dea numai acelor, cari au împlinit 30 de ani și-au terminat cu succes 6 clase elementare. În felul acesta, spune Tisza, se va realiza cu timpul și ideea sufragiului universal, lăsând treptat să intre în tabara alegătorilor, masele mari ale poporului. Deocamdată vor fi înzestrate cu drepturi politice numai elementele cari au educația necesară, pentru a se ști folosii de ele spre binele țării și al națiunii. Dacă vom ridica, deodată, numai cu 40—50% numărul alegătorilor, am întărit în mod considerabil puterea elementelor centrifugale și înțărirea acestor elemente nu înseamnă decât slăbirea națiunii. La urmă face o apoteoză a marilor bărbați politici din trecutul țării ungurești, „cari au adus atâtea muncă și jertfe pe altarul țării pentru binele națiunii, încât ar fi un păcat strigător la cer să facem să se prăbușească, dintr'o singură lovitură, ameiții de fraze ideologice și de glasul de sirena al popularității, scumpa clădire ce ni-au lasat-o nouă ca moștenire”.

Astfel grăiește, însuflețit de viziunea trecutului, faimosul conte, și, mare minune, milioanele desmoșteniților din fericita Ungarie cu toate acestea nu vreau să cadă cu fața la pământ și să se închie umbrei „marilor” înaintași cari le-au asigurat „fericirea”, făurindu-le catuse pe veacuri. Ci mai vârtos, tot mai deslușit și mai impetuos se ridică glasul mulțimii, cerând — dreptate...

Evenimentele externe

Paris, 29 August.

Situațiunea în Balcani, despre care am vorbit într'un articol trecut, continuă a fi gravă. Agitațiunea războinică în Bulgaria devine din zi în zi tot mai amenințătoare și zilele trecute un mare congres patriotic, ținut la Sofia, a cerut ca guvernul să declare războiul Turciei dacă acea-

— „Copilul!”

— Își zise: una din ființele cele două, pe cari le adoram, unul din copii, cari dorm aici, *mi* este al meu, ci al amantului. Dar care din doi?...

Copiii însă dormeau într'aceea în odaia lor, liniștiți. Stând între pătuțele lor, privi la ei cu gândul dus aiurea, aplecat peste capetele lor exprinse de somn, cu privirea aștită asupra fețelor lor mititele, ca și când ar fi trebuit să fie evident secretul grozav pe frunțile lor, ca un stigmat. Dar după pleoapele lor închise nevinovații copii își păstrau secretul.

Fu cuprins de o mânie grozavă, prin creierul lui trecu o aureolă de nebunie și-și zise:

— „Dacă ar trebui să aleg în clipita aceasta, dacă mi-ar spune cineva: „Unul din cei doi copii *trebuie* să dispară!”, n'aș putea să aleg, fiindcă-i iubesc pe amândoi într'aceea măsură. Și dacă, totuși, aș alege, poate că aș cruța tocmai pe acela al ochiului, pe când copilului meu i-as da moartea!”

Unul din copii își întinse mânăta în somn, de sub plapomă: Lurville se cutremură. Cefalalt însă murmură enviate neînțelese și-și aruncă jos plapomia de pene. Atunci fu cuprins Lurville de o gingașie mare.

Duse încetinel bratul copilului la loc și ridică plapoma cefalalt de jos. Apoi rămase nemiscat, în timp ce-și simțea inima cum îi plânge și mintea sănătoasă cum i se sdruncină.

Din noaptea aceea s'a făcut morocănos, tă-

cut și petrecca ceasuri întregi, adeseori, în fața copiilor, privind la ei cuprins de gânduri; câteodată cerceta din fir în păr, ca luat de friguri, mobilele, doar-doar o să găsească aite dovezi ale necredinței nevastei sale moarte. Dar moartea își păstra secretul.

De se ducea cu copiii la plimbare, se întâmpla câteodată că-l întânea câte un prieten pe stradă și-i zicea:

— „O, cât de mult îți seamănă micul tău Jacques!”

Atunci se gândea:

— „Are dreptat! O presimteam eu. Da, Jacques este singur al meu!”

Se întâmpla însă câte odată, să-l întânească un alt cunoscut, care să-i zică, arătând spre Henric:

— „Copilul ăsta n'are nimic dela biata mă-sa. Are ochii tăi, gura ta...”

Și pe dată uita asemănările din zilele trecute, recunoscându-și portretul în trăsăturile feții copilului al doilea.

S'a prefăcut într'o idee fixă la dânsul ideea aceasta. Trăia în vecinică îndoială, măcărând din gura cu toată iubirea sa exclusivistă, pe schimbate, când pe unul, când pe celalalt din copii — o iubire aproape de nebunie. Henric sau Jacques, Jacques sau Henric? Cu timpul i se pârură observațiile prietenilor săi goale și lipsite de sens. Nimic nu-i proba, că unul din copii cei doi este al dânsului și nu-i celalalt.

În atmosfera aceasta de năncăredere au

creșcut copiii. În trăsăturile feții lor, cari începură să se marcheze mai lămurit acuma, n'a ieșit — cu toate astea — nimic sigur la iveală. În institutele, unde învățau, li s'au tâmpit și mai mult, în uniformele lor de elevi de școală, eroite ia fel, trăsăturile, cari îi deosebiau și tatăl, care oscila vecinic între amândoi și care-i observa scrutător totdeauna, nu îndrăznea nici să-i iubească, nici să le poarte ură.

Cu toate acestea îl atrăgea un instinct secret spre copilul cel mai tânăr, spre Jacques. Se simțea mult mai înrudit sufleteste cu el și păstra într'o cuta a inimii sale o părtinire nemotivată prin nimic și tainuită aproape chiar persoanei sale proprii.

Starea aceasta sufletească ținu câțiva ani. Din copii s'au ales bărbați; durerea tatălui însă a ramas aceeași. Pe măsură ce simțea el ca îmbătrânește mai mult — cerea tot mult sufletul lui să afle adevărul. Vecinic însă își făcea loc cu puterea îndoiială în sufletul său, punându-i mereu întrebarea: care din doi?

Se întâmpla într'o noapte, că auzi, pe când visa iară să doarmă, în casa pustie, un sgomot ușor. La început nu-i dete atențiune; dar sgomotul se apropia.

Se deschise o ușă; se văzu o dungă de lumină în coridorul întunecat... Sgomotul se făcu tot mai lămurit; acum nu era cu puțință să-l înșele simțurile. Se auziră pași în odaia învecinată și — totuși — știa că n'a putut să iatre nimeni înlăuntru. Se ridică cu mare băgare de

sta ar refuza să acorde Macedoniei — *autonomia*.

Am spus că țarul Ferdinand, care este ținut la curent despre intențiunile marilor puteri privitor la chestiunea macedoneană, caută să pună o pedică acestui curent răsboinic care poate duce pe Bulgari nu numai la o *aventură* periculoasă dar chiar la un dezastru... Nu este însă sigur că țarul Ferdinand va reuși să împedice și de data aceasta triumful curentului popular care, plictisit de veșnica *așteptare* și de sfaturile pașnice ale marilor puteri, vrea să caute o soluțiune *radicală*, tranșantă a acestei situațiuni.

În Albania situațiunea se complică din ce în ce mai mult. Stăpâni pe Ipek și Prishtina insurgenții albanezi, înarmați de data aceasta în număr foarte mare, au înaintat asupra Ueskubului. Aici se mai găsesc trupe turcești dar guvernul din Constantinopol vrea să evite o ciocnire sângeroasă, căci izbucnirea războiului în Albania ar putea avea consecințe *fatale* pentru Turcia europeană.

Sârbii privesc mișcarea albaneză cu multă rezervă și chiar cu oarecare invidie. Cauza acestei atitudini este că Albanezii vor să cuprindă în teritoriul destinat a fi stăpânit de ei și Albania de Nord, unde se găsesc numeroase sate sârbești. Un viitor conflict între aceste două națiuni din cauza acestei împrejurări este inevitabil. Totuși credem că Albanezii se vor înțelege mai curând cu Sârbii decât cu Turcii, dușmanii lor seculari.

Mișcarea Grecilor din insulele din Arhipelag cucerite de Italieni dela Turci s'a mai potolit. Italia nu vrea să se angajeze față de Grecii din aceste insule, căci vrea să aibă *mână liberă* aici spre a dispune de insule după plac cu prilejul viitoarelor tratative de pace cu Turcia. Prin urmare Grecii din arhipelagul turc nu vor putea proclama încă unirea lor cu patria mamă.

Aceeași soartă a avut tendința Grecilor de a anexa insula Samos, care se bucura, sub regimul turcesc, de autonomie. Aici s'a manifestat solidaritatea înțelegerii

franco-anglo-ruse. Vapoarele de război *Bruix* (francez) și *Diana* (englez) au fost trimise de guvernele din Paris și Londra la Samos spre a menține ordinea și a împedeca anexarea Samosului la Grecia. Rusia, grație călătoriei diplomatice a d-lui Poincaré la Petersburg, și-a dat consimțământul la aceste măsuri restrictive contra Grecilor.

Dacă agitațiunea în Albania și în Bulgaria va continua și marile puteri nu vor isbuti să convingă aceste națiuni despre „utilitatea” menținerii păcii, pacea va fi serios amenințată. În acest caz *Italia* se va grăbi a încheia pace cu Turcia în Tripolitania, chiar în condițiuni mai desavantajoase, spre a se scăpa de povara africană și a avea *mână liberă* în Europa. Chestiunea Albaniei interesează în primul rând pe Italieni și ei sunt acum geloși de succesele Austro-Ungariei oare a jucat un rol important în Albania, în timpul din urmă.

Propunerea contelui Berchtold cu privire la situația în Orient a fost primită de cabinetele europene, deși puterile Triplei-Înțelegeri (Franța-Rusia-Anglia) nu cred în sinceritatea inițiativei austriace. Exemplul anexării Bosniei și Herțegovinei este prea recent... Cu toate acestea propozițiunea ministrului de externe austro-ungar a fost discutată și guvernele marilor puteri așteaptă acum *lista chestiunilor balcanice* ce urmează a fi rezolvate. Această listă se redactează acum de cabinetul din Viena.

Vizita contelui Berchtold la Sinaia și recepțiunile politice de o deosebită importanță cari au avut loc acolo sunt un semn mai mult că situațiunea internațională s'a agravat. *Austro-Ungaria*, care a luat asupra-și în Orient un rol foarte dificil, *caută să-și asigure concursul și buna voință ale României*. Forța armată a tânărului dar puternicului regat român va juca un rol de cea mai mare importanță într-o viitoare conflagrațiune răsboinică în Orient. Fără sprijinul României politica Triplei-Alianțe în Orient va da un rușinos *faliment*, căci este destul ca noi Români să trecem de

partea Slavilor pentruca *blocul german* să piardă întreg terenul în Orientul european.

Firește că guvernul nostru din București nu va promite concursul său pentru menținerea statului-quo decât în schimbul unor *compensațiuni*. Regretăm că situațiunea acestui ziar nu ne permite ca să discutăm în mod sincer aceste compensațiuni cerute în numele ideii române de naționalitate. De un lucru pot fi însă siguri Români în monarhia habsburgică: România își va face datoria față de întregul neam românesc. Sunt însă chestiuni cari trebuiesc ținute secret.

Acestea sunt evenimentele mai importante în continent. *Franța*, una din puterile cari joacă astăzi un rol de căpetenie, trebuie însă să urmărească cu atențiune și întâmplările din Maroc, unde situațiunea Francezilor a devenit din nou critică. Un nou pretendent la tronul șerifian, El Hibba, a ridicat steagul răscoalei și, sprijinit de numeroși partizani, a ajuns să fie stăpân pe Sudul Marocului. Francezii din orașul Merrakeș (Maroc) sunt în puterea triburilor răscolite și izolați de restul Marocului care se găsește în stăpânirea Francezilor.

Guvernul republicei a decis să trimească generalului Lyautey, rezidentul Franței în Maroc, un număr oricât de mare de trupe necesare spre a consolida în mod definitiv stăpânirea franceză în noua colonie.

Politica internă și externă.

Destăinuirile unui diplomat austriac.

Viena, 30 August.

Un caz unic în felul său este iminentă deciziune în chestia rămânerii ministrului președinte contele Stürgk în fruntea consiliului de ministri, deoarece e și foarte probabil ca să facă loc altui personaj politic. Această deciziune nu este dependentă de nescari momente și considerațiuni politice, ei atârnă exclusiv dela verdictul medicilor relativ la starea sănătății contelui Stürgk.

Dacă în urma diagnozei medicale există speranță întemeiată ca președintele consiliului de ministri să continue a rămâne la postul său atunci de sigur că nimeni nu se va gândi la ocuparea postului său; în caz contrar el va trebui să-și dea dimisia și să-i recomande monarhului un urmaș. Afară de aceasta ar mai fi de ocupat fotoliul vacant al fostului ministru de agricultură Dr. Braf, de cătră un alt reprezentant al partidelor cehești.

Interesant este că Cehii cari până acum au suferit rău cu ori ce președinte un ministeriu compus din parlamentari, ei înșiși sunt aceia cari renunță la ideea aceasta. Pe urmă trebuie să înregistreze în deosebi și altă schimbare în tactica lor, anume ei nu mai țin la lozincă: „fără dietă boemă să nu existe nici parlament”.

Într'un comunicat important accentuându-se conducerea partidelor cehești faptul că activitatea lor în parlament va fi absolut independentă de împăcarea Cehilor și Germanilor. Comunicatul acesta înseamnă nici mai mult nici mai puțin decât o schimbare radicală în politica cehească.

Cu toate că convocarea camerelor nu va avea loc decât pe la finea lui Octombrie, totuși se ivește de pe acum simptomele vieții parlamentare. În camera deputaților se va debata de cătră un subcomitet special legea asigurărilor sociale, iar un comitet ales de senat va debata în mod probabil pe la 4 Sept. pragmatica serviciului public funcționarii statului.

seamă, își luă revolverul și părăsi odaia. Ușa odăii sale de scris era pe jumătate deschisă; se aplecă și văzu lângă cassă de bani cu ușa deschisă larg un om, aplecat. La mișcarea, care o făcu, se întoarse omul și se răpezi la el, cu un cuțit în mână. Îi succese însă să prindă pe hot de beregată și să i-o strângă cu toată puterea mâinilor. Hotul, pe jumătate găuit, încercă să scape de strânsoarea mâinilor de fier, făcând sforțări nebune, spasmodice.

— „Hei, hoțomane, așa nu ne-a fost vorba, nu-mi scapi tu din ghiare!”

El apăsă pe un nasture și o mare de lumină electrică inundă deodată odaia. Dar în loc de a scoate un țipet de învingere, izbucni din pieptul lui un țipet de groază. Spărgătorul, pe care-l prinsese, era Henric, unul din cei doi fii ai săi!

Și-au stat astfel, față în față, cei doi oameni — spăimântați, tremurând, ca două fiare, cari se așteaptă reciproc, gata să sară una asupra celeilalte. Iar hoțul își ținea încă și acum degetele strânse pe cuțit. Când băgă de seamă tatăl mișcarea aceasta, îl prinse de guler, scuturându-l ca pe o cârpă. Deodată izbucni cu vehemență din pieptul lui un fel de muget, ce nu avea nimic omenesc.

În fața lui apărură adecă, într-o oglindă înaltă de perete, două figuri, două fețe schimonosite de groază și de mânie; una cu părul blond-auriu, alta cu părul brunet. Fața unui tânăr și aceea a unui om în vârstă, dar de o asemănare atât de îngrozitoare, încât puteai să le

confunzi una cu alta. Căci între fețele acestea era mai mult decât o asemănare a liniilor, precum o arată câte odată întâmplarea la două persoane străine deolaltă. Era aici flacăra aceea internă, identică, era aceea ce nu se poate defini, ce se numește privire, privirea, care nu este altă ceva decât glasul sufletului. Și deodată recunoscu limpede în privirea aceasta a hoțului ființa sa proprie, sufletul său propriu. A fost de ajuns o secundă ca să sfâșie vâlul din fața spiritului său, vâl, care fusese țesut timp de douăzeci de ani cu fire de nepătruns. Grozavul *adevăr* își ridică capu-i de Meduză în fața lui.

Acela din cei doi copii, acela, pe care un îndemn lăuntric, misterios, îl silea să-l prefere celui alt, era copilul *celuilalt*, iar acesta de aici, hoțul, banditul, era fiul său propriu!...

...Și năvăli pe use afară ca scos din minte și fugi, în timp ce un plâns nebun îi sfâșia pieptul...

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGYEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI

Oradea-mare — NAGYVÁRAD

Piața Beiner nr. 1. Telefon: 12—48.

Svonurile despre posibilitatea unei suspendări a constituției în Bosnia și Herțegovina au un motiv destul de serios. Situația în provinciile anexate nu este destul de îmbucurătoare, din care cauză ministrul comun de finanțe Dr. de Bilinski este convins că misiunea ce și-a luat-o asupra sa va da eșec. Proiectele și acțiunile să întâmpine pretutindeni rezistență așa că nu i-a succes de loc să-și câștige încrederea populației și a conducătorilor ei. Din cauza numărului de funcționari domnește o nemulțumire generală. Dorința generală e ca funcționarii conducători ai țării să fie aleși dintre băștinași, iar guvernul să fie socoteală de acest fapt și cu ocazia formării camerei provinciale. Pretenziunile aceste înseamnă o naționalizare a administrației și o astfel de stare de lucruri nu o vrea dl de Bilinski, din care cauză se menține versiunea că statutul Bosniei și Herțegovinei va fi sistat pentru oare-care vreme, pentruca conflictul acesta să nu se înăsprească și mai mult. Așa dară am avea de înregistrat un nou regim Cuvaj cu colorit austriac.

Vizitei ministrului nostru de externe în Sinaia i se atribuie în cercurile politice o importanță deosebită. Se povestește despre o convenție însemnată privitoare la redeschiderea Dardanelor care pare să fie acum numai o chestiune de timp. Prin faptul acesta însă influența Rusiei s'ar mări nespun de mult. Austro-Ungaria este interesată din cauza aceasta ca și România să profite cu deschiderea Dardanelor, voind prin aceasta să paralizeze influența Rusiei. *Lucrul acesta se poate numai prin transformarea portului Constanța într'un port de război și prin sporirea flotei românești.* Acesta a fost obiectul principal al tratativelor contelui Berchtold cu guvernul României, tratative cari au fost satisfăcătoare pentru ambele părți.

Dr. Oscar Jászi

despre formarea statelor naționale și chestia naționalităților.

— O recenzie. —

De Dr. Cassiu Maniu.

(Continuare).

Numirea de „Geschichtslose Nation” ce a curențat-o Engels și sub ea a înțeles acele popoare, a căror clase superioare ori au dispărut în războaiele istorice ori sa'u contopit cu învingătorii. Și deoarece până în timpurile cele mai recente, toată viața culturală și politică a fost exclusiv în mâna claselor privilegiate „națiunile aceste fără istorie” ca popoare de iobagi, lipsite de clase conducătoare și supuse stăpânirii claselor străine, au rămas afară cu totul din evoluțiunea istorică, nu au jucat nici un rol în zbuciumul politic și în evoluțiunea culturală și au figurat exclusiv ca instrumente pasive și inconștiente ale națiunilor istorice. Engels a crezut, că aceasta stare este definitivă și, că națiunile fără istorie nici în viitor nu vor avea rol pe scena istoriei și sunt numai bune ca absolutismul să se folosească de ele contra tendințelor națiunilor istorice. Dar starea aceasta a națiunilor fără istorie nu este definitivă! Tot acele puteri, cari au produs formarea conștiinței unitare naționale viguroase în statele cu naționalitate omogenă în statele poliglote au trezit la conștiință și singuraticile naționalități, cari azi opun conștiința lor proprie națională consecinții naționalității sau națiunii stăpânitoare. Progresul produsului de mărfuri, întemeierea începuturilor capitalismului, avântul vieții orășenești ce prin producerea rentei de pământ tot mai mari face proprietar de casă bogat din mulți oameni săraci diferențierea clasei țărănești oarecândva imitarea în industriasi, comercianți și lataineri, răspândirea largă a ideilor egalitare ale revoluțiunii franceze, adică evoluțiunea firească eco-

nomică și culturală în tot locul are ca rezultat că încă și naționalitatea cea mai slabă și mai din urmă are pretenții să-și ia partea sa din evoluțiunea culturală. Apoi știut este, că cultivarea de sine, progresul material și spiritual numai o singură cale au: *a ținea pas cu toate rezultatele culturale.*

Calea aceasta însă poporul numai în limba sa maternă o poate urma, acolo unde el trăiește pe un teritoriu compact și omogen național. Școala, administrația, justiția în limba sa i se prezintă în chip necesar ca postulatul cel mai elementar al progresului și fericirii, și prin urmare al dezvoltării sale culturale naționale. De aici urmează că conducerea culturală și administrativă a naționalității stăpânitoare o simte ca o obeadă grea a înaintării proprii, ca o dominațiune străină odioasă și în chip fireesc se stărnește în el năzuința ca clasa mijlocie din săgele propriu născută în limba sa proprie să provadă îndestulirea lipsurilor sale culturale economice, administrative și juridice.

Din partea sa aceasta nouă clasă de mijloc, ca o clasă oprimată economiceste și politiceste se pune în fruntea acestui program cultural minimal și stăruie și din partea sa ca să i se asigure naționalității sale un loc egal în concertul națiunilor culte, ca să-și capete partea din valorile civilizațiunii omenirii nu numai pe terenul culturi populare ci și a celei mai înalte dela școlile elementare până la universitate. Lupta aceasta titanică ca orice luptă pentru libertate numai cu o uriașă mulțime a sentimentelor și stăruințelor colective se poate culmina, fiindcă ea poate paraliza motivele oportuniste ale egoismului individual, — ea după ce a pătruns întreaga obște a națiunii pretinde abnegațiune și jertfe, asigură glorie celui ce luptă și pedepsește cu dispreț pe trădători. În chipul acesta se formează într'un mod mult-puțin conștient ideologia națională ce concentrează toate faptele prezentului și ale trecutului spre întărirea conștiinței naționale. În chipul acesta înaintează mișcarea mânăată de valurile tot mai puternice ale conștiinței și sentimentului național.

Astfel și-au eluptat Bohemii învățământul național dela școlile populare până la universitate și dreptul limbei în oficiile publice și la judecătoria. Și oare, cine se poate îndoi că tot aceeaș cale o vor face și celelalte naționalități?!

Evoluțiunea economică și culturală trezește la conștiință toate naționalitățile din Austria. Naționalitățile acestea poartă un război tot mai violent și mai cu succes pentru asigurarea dezvoltării lor naționale. Statul austriac, amăsurat acestuia, e silit a se desmeteci din organizația hegemoniei germane, spre a deveni o putere ce ține laolaltă toată naționalitățile pe temelii federalist, și care năzuiește să asigure conlucrarea elementelor heterogene cu ajutorul compromiselor echitabile. Și din acestea înaintează din absolutismul germanizator spre imperialismul democratic. Lupta inversunată a claselor istorice face cu neputință ca parlamentul să ia parte în munca aceasta. Austria în raelitate este guvernată în mod absolutistic în urma veșnicilor obstrucții parlamentare. Leacul sufragiului universal față cu conflictele naționalităților s'a dovedit fără efect. Interesele sociale nu preponderază față cu tendințele libertății și ale progresului general al națiunilor ca personalități. Și Dr. Jászi recunoaște că nu se pot desface interesele sociale de cele naționale. Sufragiul universal dă relief și mai puternic marelui idei sociale fundamentale a stăruințelor naționale: *școală bună, administrație bună, justiție bună în limba poporului. Putința liberei dezvoltări a tuturor năzuințelor culturale.* Și e foarte problematic, că oare poate-ve aștepta dela parlamentul sufragiului universal ca spiritul justei îndestuliri a intereselor naționale să învingă asupra egoismului avid, a intereselor de putere momentană și exclusivismul orb al ideologiilor naționale, mai ales ce privește chestiunea bohemă care are rădăcini atât de importante de drept public și istoric, încât au fost capabili să înrângă și unitatea organizațiunii socialiste.

Este cert un lucru: că parlamentul austriac nu va fi capabil definitiv de muncă până când nu vor fi excluse contrastele naționale astfel că partidele politice să se grupeze nu după lozincă naționaliste ci după interesele lor economice și culturale.

Cei cari cunosc mai temeinic chestiunea naționalităților din Austria zic, că starea aceasta se va ajunge numai atunci când toate naționalitățile vor avea autonomia lor. Naționalitățile să se organizeze ca corporațiuni autonome asemenea autonomiei bisericesti spre îndestulirea pretenziunilor lor culturale cu drept de buget corăspunzător. Aceasta e ideia fundamentală a proiectului de autonomie națională a lui Renner cu care se potrivește uimitor o lucrare a lui Ludovic Kossuth din timpul emigrațiunii sale.

Serbări culturale în Arad.

Inaugurarea monumentului lui *Teodor Ceonța* profesor preparandial în Arad și comemorarea marelui pedagog *Ioan Iacob Rosseau* (din prilejul bicentenarului nașterii sale, serbată decurând în Franța și Elveția) la adunarea generală ordinară a XXII, ce o va ține „*Reuniunea învățătorilor români dela școlile popor. conf. gr. ort. din protopopia-tele aradane I—VII*”, în Arad, *Marti și Miercuri în 18 Sept. 10 Oct. și 19 Sept. 20 Oct. a. c.*

PROGRAM:

Ziua I.

1. Orele 8 a. m.
Serviciu în biserica catedrală:
Chemarea Duhului Sfânt.
Părăstas.
2. Orele 9 a. m.
Sedința primă, în sala seminarială:
a) Invitarea I. S. Domnului Episcop;
b) Bineventarea P. S. Sale.
c) Deschiderea adunării generale;
d) Prezintarea și salutul delegațiunilor;
e) *Rousseau*, ideile sale pedagogice și critica acestora, discurs comemorativ ținut de d. prof. preparandial *Dr. Petru Pipos*, membru onorar al Reuniunii;
f) Parentarea membrilor răposați;
g) Proclamarea membrilor noi;
h) Apelul nominal;
i) Prezentarea rapoartelor și alegerea comisiunilor cenzurătoare;
c) Ridicarea ședinței prime.
3. Orele 11 a. m.
Inaugurarea monumentului în grădina seminarului:
a) Cuvânt prezidial;
b) Discurs festiv, rostit de I. P. C. Sa Dl archimandrit *Augustin Hamsea*;
c) Cuvântul delegaților;
d) Primirea monumentului de către P. C. Sa Dl director seminarial *Roman R. Ciorgor*.

4. Orele 3 p. m.
Excursiune de studiu:
Vizitarea fabricii de textile, vizitarea fabricii de vagoane, vizitarea fabricii de automobile.

Ziua II-a.

5. Orele 8 a. m.
Sedința a doua:
a) Deschiderea ședinței și proclamarea membrilor noi;
b) „Două mijloace, prin cari școala poporală poate înarma omenimea cu cultura sufletească”, dizert. de *Teodor Maris*, învățător în Giula;
c) „Metodul fonomimic și avantajele sale”, arătat în mod practic de *Iosif Moldovan* inv. în Arad;

- d) Rapoartele comisiunilor cenzurătoare;
- e) Propuneri și interpelări;
- f) Fixarea locului pentru adunarea viitoare;
- g) Alegerea comisiunii verificatoare;
- h) Apelul nominal;
- i) Restaurarea;
- l) Incheierea adunării generale.

La această adunare generală și la festivitățile împreunate cu ea, invităm respectuos pe toți învățătorii și reuniunile lor, institutele de învățământ și pe toți binevoitorii, susținătorii și protectorii școlii române.

Arad, din ședința comitetului central ținută la 11/24 August 1912.

Iosif Moldovan,
președinte.

D. Popoviciu,
secretar.

Cursurile de vară din Vălenii-de-Munte.

(Continuare.)

Cursul alui prof. V. Pârvan.

Civilizațiuni italiice.

Secția X. -- Pregătirea unității Italiei.

În Italia nu încetează un moment activitatea bisericească. *Titian* lucrează pentru Carol V. însă întreaga Italie abdică dela propria ei personalitate și trăește în funcțiune de alte state. Fusese un vis de întoarcere la vechea republică romană, vis sfârșit prin împărțirea Italiei în patru părți, având numai o unire culturală, în continuarea vechei credințe. Era tradiția de luptă în serviciul statelor celorlalte.

Pe noi ne interesează însă existența ideii italiene. Răsboaiele născute în urma reformei, țin până în sec. XVIII. În ajutorul Papei au sârit toate trei ordinele călugărești, dar n'au putut da o armată puternică. Atunci se naște al patrulea ordin, creat pe bază naționalistă, ordinul iezuiților, ordin ce avea ca scop aducerea unei vieți mai bune prin cultură, și întemeierea de școli educatoare. Călugării aceștia nu cunoșteau numai evoluția creștinismului, numai evoluția creștină a civilizației, ei și pe cea păgână. Ș astfel au putut ei cuceri tineretul pentru idealul romano-catolic.

Iezuiții au salvat Italia și prin organizația lor militară, tiranizând adesea chiar pe Papă. Ei erau un fel de misionari ai culturii italiene. Pe baza ideilor italiene asupra literaturii franceze se creiază aceea nouă înfățișare a culturii literaturii clasice franceze, un fel de prelungire în Franța a activității renașterii italiene. Caracterele acestui clasicism sunt: întrebuițarea de idei și forme italo-antice, și romanticismul retrospectiv; rezultatele lui sunt foarte interesante. Lipsia din Franța legătura directă cu lumea antică, fiind tendința de a adopta ideile renăscute din spiritul antic. Toate temele porniau direct din lumea antică, îmbrăcate în formele neo-clasice ale renașterii.

Găsim o artă, o literatură franceză falsă, în raport cu spiritul francez. Forma nu era cea antică. A fost o civilizație fals-franceză, fără să imite prea mult formele renașterii italiene. Se crează stilul *baroc*, un fel de adoptare ornamentelor italiene. În literatură toate elementele vechilor virtuți, antice, toate serviau ca exemplificare la educarea poporului, care aștepta o înobilare și prin cultură, nu numai în formele practice ale existenței.

Neo-clasicismul este general în Europa. Pretutindeni se stabilește dorința de a gândi și simți în formele create de renașterea italiană. Și se formează atunci acea iluzie a clasicismului, așezată tocmai prin acest factor. E un fenomen de influență a spiritului social asupra unei întregi epoci, prin civilizația unui popor.

Diferitele religii în cari crede omenirea sunt create de criza internă a unui popor, care din criza suferinței lui a dat ceva nou. Este cea mai impunătoare înfățișare din acest timp. Po-

porul italian își simte datoria de a lucra în formele în cari el însuși a fost format. În Ungaria, chiar, găsim urmele renașterii adusă prin Italiani.

Romanizarea și umanizarea spiritului german e rezultatul conflictului dintre Germani și Italiani. S'a început un fel de pelerinaj în spre Italia. *Albrecht Dürer* vine cu o dragoste nemărginită. Constatăm în acest timp o activitate mai mare în nordul Italiei, în sec. XVI; sudul rămâne în neactivitate, existând aici însă germenul unei revoluțiuni noi italiene, care se va naște din însăși această indolență.

În nord se desfășură o civilizație mai asemănătoare cu cea din reșimitele centre apusene. Avem trei puteri cari continuă activitatea pe baza spiritului italian. Din ducatul *Savoia* va naște regatul italian de azi, dinastia trebuind însă a rătași mult timp. Puterea *Veneției*, putere maritimă, reușește să stăpânească insule și teritorii din Grecia, Asia-mică; până la venirea lui Napoleon I rezistă, fiind dată atunci de el Austriei. Aci se pun la cale destinele orientului, timp de veacuri întregi.

Ținutul *Veronei* e jumătate italian și jumătate german. Aci a înflorit o civilizație specifică, în care elementul italian era alimentat de spiritul german, iar elementul german de spiritul italian. Aci era asigurată unirea spirituală cu Italia, periclitată odată de orientalism.

La apus Savoia cu Lombardia, la răsărit Veneția cu Verona. În statul papal se schimbă dela renaștere civilizația italiană. Dela renaștere papalitatea și Italia laică stau față în față ca puteri străine, și apoi dușmane. Există în Italia un anume element ce ar fi putut face legătura dintre Roma și celelalte state italiene. Era ținutul florentin, Toscana.

Papa, reprezentantul gândirii romano-italice sfășie Toscana în două, luând el jumătate, dând Austriei restul. Pentru cultura sec. XVI—XVIII Italia trebuie să fie însă recunoșcătoare papalității. În această vreme se alcătuiește limba italiană creată în poezie de *Dante* și în proză de *Machiavelli*. Din cetirea lor putem vedea deosebirea dintre vechea formă latină și noua formă italiană, creându-se forme noi cuvintelor, înțelesuri desăvârșite. Se ajunge astfel la o putință de exprimare a limbei cum nu mai putem găsi la nici un popor.

S'a dat evoluției ideilor în Italia o direcție specială, cu totul străin-bisericească, despărțită cu totul de ea. În Italia oamenii înainte cu gândirea, și observăm o politică ne-italiană a statului papal.

Italia este până în sec. XIX împărțită în mai multe stăpâniri, și în ele toate se naște o idee comună: reacția contra stăpânirii străine, — și acest element de unire al forțelor italiice, dând naștere sentimentului de naționalitate cu mult înainte de a se fi născut în celelalte state, pentru că în Italia era contrastul între diferitele mentalități germană, franceză, spaniolă și cea italiană, se ajunge la un anume curent în direcție națională.

Nașterea acestei idei dă loc la o înflorire a elementelor de creație italiene, la o creștere a literaturii politice în sens național. Propaganda politică avea două înfățișări: una în crearea societăților secrete, și una ce apela la un element de valoare a spiritului italian.

Italia își are o desvoltare în ideea de regat al Italiei, în conflict cu ideea internațional-creștină a papalității. Singura mișcare pozitivă, care a dat unitatea Italiei, este propaganda prin fapt a diferiților artiști. Erau meșteri vagabonzi, cari ajungeau prin Germania, Franța, își alegeau prieteni, și se creau astfel legături indisolubile. Formele spiritului italian întretinea viu focul sacru.

Nu găsim o clipă de oprire a desvoltării cultural-civilizatoare a vieții spirituale și politice italiene.

Din studierea tuturor acestora scoatem următoarele trei chestiuni, cari trebuie lămurite.

1. Care este justificarea unei civilizații în evoluția de timp, în calitatea de element nou, o valoare a diferitelor civilizații ca comunitate și originalitate?

2. Ce însemnează personalitatea creatoare, și care valoarea personalitatea creatoare, și care e valoarea personalităților în viața popoarelor? și

3. Care este acțiunea continuă a spiritului uman, element de eternitate, și care numai de hrană, care este elementul de nouitate și care de substrat de luminare continuă a spiritului uman?
Traian Dimitriu-Soimu.

Aristocrația noastră la Paris

Paris, 29 August.

(S) Am vorbit, într'o corespondență trecută despre studenții români la Paris. Voiu spune câteva cuvinte și despre aristocrația noastră din țară care petrece în capitala Franței.

O parte din ea, din fericire o parte care de vine din ce în ce mai mică, s'a „împământat” așa zicând aici și trăește viața largă, plină de plăceri estetice, de preocupățiuni artistice, plină de emoțiuni nobile, a aristocrației franceze.

Într'adevăr: viața mare, *vie au grand air* cum îi zic Francezii, din acest splendid oraș al civilizației omenești, oferă nu numai distracțiunile cele mai variate, plăcerile cele mai noi, cele mai la modă, a unei civilizațiuni rafinate, dar și o multime necurmată de atracțiuni artistice și culturale de tot soiul.

Cine are fericirea și onoarea de a pătrunde în cercurile înalte ale societății franceze, poate să guste din farmecele unei culturi într'adevăr obolucitoare, poate să fie la curent cu ultimele creațiuni ale artei și ale literaturii franceze. Domeniul pe care-l cuprinde această viață a aristocrației ad-vărate este foarte vast și desfid pe oricine de a putea cunoaște toate amănunțele, exterioare măcar, ale acestei vieți, ne mai vorbind de *dessous-uri*, de anănunț-le și secretele ei, cari de cele mai multe ori sunt și mai interesante...

Literatură, pictură, sculptură, sportul cu vrieștățile sale așa de imense acum, teatrul, modă, recepțiuni și soiré-uri, și așa mai departe, conține tuesc mediul zilnic al acestei aristocrații.

Cățiva dintre ai noștri au putut să se identifice cu această aristocrație a cărei viață, privită dela distanță, deșteaptă poate invidie, dar care de multe ori este de compătimit. Căci nicăiri nu ni găsi atâția blazați, atâția *obosiți de viață*, ca în mijlocul acestei delicate aristocrații.

Sgomotul ucigător de nervi al vieții pariziene, mișcarea aceasta grăbită, convulsivă a unei lumi care pare a nu se mai sătura de viață, doboară pe aristocrați mai curând, căci nervii lor sunt mai slabi. Liniștea măjestuoasă a cartierelor aristocrației Saint Germain (aproape de cartierul modest Saint-Sôverin al scriitorului acestor rânduri) a dispărut de mult. Și acest cartier al nobilimii este năpădit acum de burghezie și blazoanele năpădite de odinioară a câte unui duce, marcișconte, viconte, baron sau cavalier sunt acum mecate de firmele negustorului interesat, care de teama concurenței nu se mai uită la... estetică și nici nu se lasă impresionat de amintirea romanticelor tipuri feudale.

Vorbeam cu un amic, membru al aristocrației noastre, care s'a adâncit și el în viața aceasta atrăgătoare a lumii înalte franceze, despre deosebirea dintre această viață așa de complicată și viața destul de *patriarhală* dela noi. Și el care a putut să guste din toate farmecele acestei vieți mari pariziene, el care avusese nesfârșite prilejuri de a călători în lungul și latul Franței, el care văzuse, auzise și simțise tot ce Parisul, acest oraș al minunilor, putea să ofere unui tânăr cult, obolucător și bogat mi-a spus cu un accent de sinceritate:

„Dragul meu M., toate acestea nu sunt ap de frumoase ca munții și văile noastre din țară sau câte un sat ascuns în pădurile din Ardealul vostru iubit...”

Și i-am crezut.

Plăcerile cele mai mari, dacă sunt gustate deodată și fără măsură sfârșesc, prin a ne lăsa indiferenți și chiar prin a ne dispușta. Așa este și cu Parisul. Trebuie o adevărată artă și încă o artă mare ca să nu te plictisești (mulți se vor mira de ce am scris acest cuvânt) de acest fermecător oraș. Căci dacă îl guști fără de măsură el te va comorți și din frumusețile sale nesfârșite nu vei mai înțelege nimic, dar absolut nimic...

Măsura însă te va putea salva. Și eredi această măsură, pe care obișnuesc a o ține și aristocrații noștri, este indispensabilă la Paris, nu

necesară ca orice, bine înțeles afară de bani și sănătate. Cine va cunoaște viața parisiană cu încetul numai acela o va cunoaște bine, numai acela va găsi o plăcere în complexitatea ei — care este poate farmecul ei cel mai mare, numai acela va găsi în fiecare zi, în fiecare oră, în fiecare moment câte o parte nouă, frumoasă de văzut, câte o plăcere nouă de gustat. Fiindcă nici o viață întreagă nu îți ajunge ca să-l cunoști.

Mai aproape cămașa...

Nota deosebită a imponentei adunări populare dela Ileana-mare, — cercul electoral al președintelui clubului parlamentar român din Budapesta, d. Teodor Mihali, — a fost: accentuarea din nou a solidarității popoarelor nemaghiare din Ungaria, deopotrivă apăsate de brutală stăpânire de clasă și de rasă maghiară.

Faptul că tot în același timp aceea stăpânire a pornit și împotriva autonomiei bisericii sârbilor din Ungaria și spre spargerea unității bisericii naționale unite române, a făcut ca să revie ideea rezistenței comune, a alianței naționalităților nemaghiare, — idee care a mai fost agitată și altă dată și doborâdise chiar un început de înfăptuire, prin neuitatul congres al naționalităților, — dar mai târziu a fost cam lăsată în părăsire, în primul rând din cauza neînțelegerilor interne ce se iscașeră între chiar fruntașii partidelor, — neînțelegerii ce în deosebi la Sârbi ajunseră până la o adevărată sciziune.

Din discursul rostit acum la Ileana-mare de către d. Teodor Mihali, dobândim încredințarea, confirmarea știrii că, în urma loviturii date autonomiei bisericii sârbilor, aceștia, cum era și firesc, au uitat orice discuțiuni între dânșii și s'au unit pentru apărarea drepturilor lor bisericesti-naționale.

Acelaș fenomen s'a consatat și la Croați, cari vin acum și ei și cer dela partidul naționalităților să fie solidari în lupta pentru recăștigarea drepturilor politice.

Inițiativa înfăptuirii unei alianțe va avea s'o ia însă tot partidul național-român, — și d. Teodor Mihali a spus între altele și aceasta, că demersurile necesare pentru ajungerea acestui scop s'au și făcut din partea conducerii partidului.

În momentele când în toate părțile se caută să se lege și să se înterească înțelegeri și alinări între cei cari își cunosc și își recunosc interesele comune, — nu e decât firesc ca și naționalitățile veșnic amenințate din Ungaria să urmărească asemenea tendințe și să inaugureze, — sau mai bine zis să reînnoieze o asemenea politică.

Nu vor lipsi, de sigur, patrioții în Ungaria, cari să strige că acum, când situația externă, situația internațională, e destul de turburată, dacă nu chiar direct amenințătoare, ar fi fost momentul unei uniri, unei înfrățiri, — armonii și bune înțelegeri... Dar asemenea apeluri interesate tocmai că nu pot fi la locul lor într'un timp, în niște momente când peste tot nu este vorba decât de revendicări de drepturi naționale, de apărări și asigurări ale existenței etnice a popoarelor...

Cum adevărat? Ministrul de externe al Austro-Ungariei poate să ia inițiativa unei acțiuni de ușurare a apăsărilor naționale în Turcia, — poate să pledeze și să lucreze acolo pentru ideile de dreptate și libertate națională, — măcar relativă, — dar în propria monarhie la conducerea afacerilor căreia se găsește, menține și susține aceeași măsură de nedreptate și silniție sub care gem și popoarele acestea de aci?...

În Austro-Ungaria să fie acord și armonie între popoare pentru ca mai ușor să se ajungă la descătușarea noroadelor din imperiul otoman, — dar acasă, majoritatea acelor popoare să-și sacrifice propriile lor interese de viață și de viitor?...

Ba tocmai acum, o zicem și o repetăm, tocmai în niște împrejurări ca acestea se impune cu și o mai mare vioiciune și notărare să se miște și popoarele oprimate din Austro-Ungaria, cu lozincă ceva mai completă decât aceea a diplomației înalte a monarhiei: Dreptate și libertate pentru popoarele de sub stăpânirea Turcului, dreptate și libertate și pentru popoarele îndepărtate, — dar acelaș lucru și la noi acasă.

Și încă, ar avea dreptul să adauge: mai întâi la noi acasă.

Contele Berchtold și alți binevoitori și bine intenționați de felul d-sale, pot avea prilejul să mediteze, și poate să și încerce a pune în aplicare, preceptul acela de viață pe care francezul l'a formulat în cuvintele: „Charité bien ordonnée, commence par soi-même”; — fie-ți mila și de alții, dar de ai tăi să și se rupă inima.

Cronică externă.

Un deputat grec despre raporturile dintre Grecia și România. Ziarul „Scara” publică declarațiile deputatului grec Simion, director al ziarului „Paris” asupra politicii interne și externe a Greciei. Referitor la raporturile dintre Grecia și România deputatul a spus următoarele:

Îndeosebi d. Venizolis este de părere că o apropiere cât mai sinceră și cât mai strinsă trebuie să se facă între Grecia și România.

Aceste două popoare, de acelaș origină au interese atât de comune încât niciodată și nici o forță omenească nu ar putea să le despartă.

Dacă între aceste două state au intervenit adeseori conflicte foarte regretabile, nu este vina lor personală.

Sentimentele de înăsprire între aceste două popoare surori au fost cu dibăcie alimentate de înrugi străine interesate.

Din nenorocire popoarele Balcanice, sau mai bine zis statele mici din această topografie a Europei, nu sunt încă în stare fiindcă nu au încă conștiința cerută, de a se sustrage influențelor străine și a se conduce singure.

Ele sunt încă merele cu cari diplomația statelor mari jonglează, — și se întâmplă ca în cursul acestei jonglerii mesele să se lovească între ele, aceasta este dinădăca jonglerii au ochii astiei.

Situația topografică a României și a Greciei, starea lor culturală și însăși natura și aspirațiunile lor indică o comună confrăcare.

România este asfixiată de o mare de slavi cari nu-i pot fi sinceri amici niciodată, e foarte adevărat, dar pe lângă acest primejdios vecin dela Nord, mai e pentru dânsa și acela dela Vest.

Grecia de asemenea simte piedecile acestor războaie.

Au deci Statele acestea două interesul cel mai suprem de a-și întinde mâna frățeste și din inimă și a se ajuta reciproc. Numai ele amândouă vor putea asigura Orientul de primejdii ce-l amenință.

Sâmburile de dihonie, populația aromânească din Macedonia, atât de dibăciu asvârlită între picioarele acestor două popoare, nu mai poate fi de acum încolo un motiv de discordie.

Grecia oficială va lăsa toată libertatea României să procedeze cum va dori cu elementul aromânesc.

În Grecia filoromânismul se manifestă din zi în zi mai mult și afirmația aceasta o dovedește simpatiile și atențiunile cu cari e înconjurată trupa românească de muzică instrumentală condusă de d. Ciolac.

Costumul național și cântecele naționale românești sunt frenetic aplaudate de publicul capitalei grecești. Să sperăm că legăturile acestea se vor întări până la desăvârșit.

România și evenimentele din Balcani. Ziarul „Bucarester Tagblatt”, ocupându-se de atitudinea României față de evenimentele ce se desășoară și se vor putea desfășura pe viitor în Balcani, scrie următoarele, cu privire la o pretinsă alianță între popoarele slave și Muntenegrini pentru împărțirea Macedoniei:

Ziarul pune următoarea întrebare:

„România ar sta deoparte, dacă țările creștine s'ar înțelege să atace Turcia sau măcar să-și împartă moștenirea ei, în caz de deslășuire?”

În alianță n'ar intra, răspunde „Bucarester Tagblatt”. Ar fi împotriva politicii urmată timp dela Dumărea de jos și cel mai tare din punct de vedere militar, România are lozincă: Noblesse oblige.

România nu poate specula viitorul, ca statele mici balcanice.

De bună seamă, însă va sta în neîntreruptă înțelegere cu puterile mari, cătră care gravitează.

Politica României dușmană aventurilor, va da roade. Așteptând, nu va pierde nimic.

Orice hotărâri ale statelor balcanice nu-i pot schimba direcțiile sale politice.

România, rezimă pe o armată puternică și pe legăturile sale de mare valoare, va putea privi în toată liniștea desfășurarea evenimentelor din Balcani”.

Serbările dela Biserica-Albă.

(Continuare și fine.)

Sedința II.

Dacă Sofia H. Florescu prodă liber interesanta conferință „Cari sunt muzele, și țărănele pășuse pe noi străbun, și cari sunt mijloacele de înțelegere?” Cu mijloace recomandă: întemeierea unei școli de teatru și lucruri de mână, în cari să înceze țărănele avizate a trăi din lucrul de mână. Progresele, învățătoarele și profesorii și învățătorii să deserteze în popor dragostea pentru portul străbun.

Într-o mână să vezi o învățătoare vorbind așu de liber și cu simț. Conferențiarul i se votează mulțumita și se premiază.

A urmat apoi interesanta conferință a d. Ion Mărilă: „Kostal școlii confesionale în cadrul art. de lege 27 în 1907”. Într-o românească frumoasă și cu o pronunțare și accentuare de model d. Mărilă arată situația deșărilor creștine școlii și învățătorului, căci această lege d. Mărilă a ridicat școala confesională din obezile ei zămislite de trebuințele noastre într'un lung sir de ani și a uscat-o pe alte temelii”.

„Prin pretenția ei a supus intelolectul atât al învățătorului, cât și al elevului la gradarea și primirea unui material de învățământ, ce aproape trece peste barierele posibilității omenești”.

Meditând asupra cerințelor împlinirii acestei legi, precum și a culturii elevului în limba sa maternă care este valul de trecere la cultură superioară”, conferențiarul precizează ca mijloace:

„Un oare-care monarh al școlii sale este învățătorul. Dela luainile și inima sa nobilă atâră progresul în imperiul său mai mult decât dela toate programele, ordinațiunile și legile școlare”.

Având deplină încredere în țărnia morală și calitățile învățătorului nostru, în entuziasmul său nobil, exclamă măestral conferențiarul: „Doar neamul nostru și în

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Ard. Ássy nr. 20

— palatul Fischer Eliz. —

Atrage atențiunea on. dame asupra magazinului său asortat cu noutățile sezonului de toamnă, cio-

rapi pentru femei, bărbați și copii, șaluri, năfrâmi groase, mătăsuri, dantele, cordele, mânusi și orice acvizițe. CI 132-109

deosebi învățătorii în decursul veacurilor numai cu biata vigoare izvorită din o sănătate fabuloasă am înfruntat uraganele entropitoare pornite de oameni și trimise de soartă”.

În rezumat conferențiarul cere:

Neamul românesc, fie și cu ultima sfortare, să ridice altare culturale corăspunzătoare și să le provadă cu recuzitele necesare.

„O anchetă compusă din profesorii noștri de pedagogie și din învățătorii cu mai multe experiențe să prelucereze învățământul limbii maghiare”.

Să se elaboreze și un curs metodic al exercițiilor intuitive în românește. Apoi să se garanteze mersul normal al învățământului prin o frecvență regulată.

Intru validitatea principiului inspecțiunii de specialitate, conferențiarul cere:

Organe de control atât ale statului, cât și ale autorității profesionale, inspectorii regiști și confesionali să fie acci bărbați ai școlii, pe cari mai mulți ani de-a rîndul i-a pășcut greul muncii școlii bilingve. Școala confesională o aseamănă cu un ochiu, celălalt fiind biserica.

„Ar fi o durere nespūsă — zice dl Mănila — ca poporul nostru să se învoiască la pierderea unui ochiu, căci atunci am ajuns zodia popoarelor din basmele fioroase cu Ciclopul cu'n ochiu în frunte, de care să ne ferească Dumnezeu”.

Face apel către intelectualii neamului, rugându-i să agite în presă — prin scrisul lor — chestia școlii confesionale, dacă foarte just rezonază: „Scrisorile învățătorului în ochii poporului poartă pecetea vâlcărelilor egoistice; altceva e când un nume mare tronează deasupra unui articol bine scris”.

Conferențiarului i se votează mulțumită și se premiază cu 100 coroane.

Cunoscutul scriitor dl Damian Izvernicean ne-a delectat prin interesanta sa conferință „Impresii din primele zile de școală” cărora a știut să le deie viață îmbrăcându-le într-o haină frumoasă și plăcută.

Adunarea îi votează mulțumita sa și îl premiază cu 100 cor.

Ioan Naia a dat frumoase îndegături colegilor asupra îndatoririlor lor. „În prima zi de școală”; iar Toma Radulea a predat o conferință în chestia „Cantoratului”. Amabililor conferențiarilor li se votează mulțumită protocolară.

Urmează referada comisiunilor.

Referentul comisiunii generale dl Ilieșcu propune, iar adunarea generală ia raportul comitetului la cunoștință, votând secretarului general P. Bandu un onorar.

Dr. Jenciu ref. comisiunii speciale propune, iar adunarea: remite comitetului propunerea desp. Bocșa în chestia cantoratului, pentru a se face un memorandum mărutului congres.

La propunerea dlui Dr. Cornel Cornean adunarea aclamă Astra de membru onorar.

Cererea lui Danila Popoviciu pentru ajutorarea fiului său se transpune Ven. Consistor cu recomandarea de ai vota un ajutor din fondul reuniunii.

Adunarea primește propunerea desp. Vârșet ca introducerea învățătorului să se facă cu aceeași solemnitate ca și instalarea preotului.

Pentru bustul repostatului prof. Iosif Balan, adunarea votează 100 coroane.

Propunerile Joandrea-Crăciun în chestia unor reforme în privința salariului, se transpun comitetului central, ca să elaboreze către congres un memorandum care să cuprindă toate doleanțele învățătorimii.

Conspectului analitic al planului de învățământ elaborat de dl Mihail Crăciun, se transpune unei comisiunii speciale constătătoare din: Simu, Savi, Tărian, A. Jian și Bizerea, care studiindu-l și aflându-l corăspunzător, reuniunea să-l tipărească. Comitetul se autorizează al premia după cuviință.

În chestia controverselor dintre dlui G. Joandrea și Bizerea, adunarea — la propunerea comisiunii — reprobă procedura ofenzătoare a dlui Joandrea.

La propunerea dlui Simu refer. comisiunii cenzurătoare a socotelilor, adunarea aflând socotelile în ordine votează absolutor cassarului P. Rămneanțu.

Reuniunea dispune de o acere de 43 mii coroane.

Raportul referentului Mihail Simu — asupra bibliotecii, aflându-se toate în ordine, se ia la cunoștință.

Fiind ora 8, ședința se ridică.

Ședința III. ținută în 16 August.

Urmând restaurarea biroului, sub președinția dlui Tărian se aclamă:

Președinte: T. Honțu, vice-președinte Mihail Crăciun, secretar general: Petru Bandu, secretar II.: I. Marila, secretar III. G. Părvu, cassar: Patrichie Rămneanțu, bibliotecar: Sofia H. Florescu.

Membri în comitet: Stefan Jianu, Gheorghe Jianu, I. Perian, P. Savi, Dr. M. Jenciu, S. Ionas, V. Tărian, P. Șimian, I. Naia și Alexa Jianu.

Președintele mulțumind membrilor declară adunarea de închisă.

Raportor.

Criza din Turcia.

Arad, 31 August.

Asupra revoltei jandarmeriei zace întunecul cel mai mare. Nu se poate ști mai mult decât că autoritățile au fost înștiințate că în noaptea de Miercuri spre Joi o parte a jandarmeriei plănuiește o demonstrație armată împotriva guvernului. După miezul nopții pe la un ceas aproape toate cazarmele din Constantinopol au fost alarmate și infanteria și cavaleria au încunjurat cazarmele jandarmeriei suspecte. S'a adevărit și aceea, că Joi înspre dimineață s'au făcut o mulțime de arestări.

În Albania în multe părți încă stările sunt de tot anarhice și va trebui mult timp până când în Turcia va fi liniște. La aceste se asociază și incidentele dela granițele statelor vecine, cari sunt tot mai numeroase.

Telegrammele despre evenimentele mai recente sunt următoarele:

Anarhia în Albania.

Salonic. — Arnăuții, cari se află încă în număr mare în Djakova și în împrejurimea acestui oraș au pus termin de 24 ore pentru despăgubirea daunelor, ce le-au avut în urma operațiilor militare și au amenințat că, dacă autoritățile în acest restimp nu le va împlini cererile, vor pune mâna cu forța pe casele publice. Valiul din Üsküb a cerut împuternicire, ca să satisfacă cererilor arnăuților. Din Mitrovița s'a trimis urgent un regiment la Ipek, unde e foarte necesară întărirea trupelor.

Üsküb. — Bairactarii din Buianova și Prestova Haim și Cilan au alungat pe toți oficialii. Albanezii revoluționari au cuprins în stăpânire orașul și nu lasă pe nime a intra înăuntru. Foarte mulți Bey mohamedani s'au refugiat spre Vraja. În părțile apusene ale Albaniei domnesc stările cele mai anarhice.

Mobilizarea Bulgariei.

Viena. — „Kroatische Korrespondenz” anunță din Belgrad călători sosiți din Piroț spun că Bulgaria a concentrat 50,000 soldați la granița dinspre Macedonia.

Invrăjbiți la granița Greciei.

Atena. — Soldații turci au atacat 3 pichețe grecești dela graniță și au omorât pe un subofiter și 5 soldați greci. La o altă ciocnire au fost răniți doi soldați turci. Ministrul de război a ordonat cercetarea cea mai severă.

Tratatul cu sârbii răsculați.

Cetinje. — Tratatul, cari sunt în curs de 4 zile între Djavid Pașa și sârbii

răsculați din districtul Berana se continuă. Djavid Pașa i-a chemat pe fruntașii sârbi la sine în Berana, pentru a se înțelege cu ei. Ministrul de interne al Muntenegrului se află de vre-o câteva zile la graniță pentru ai îndupleca pe răsculați la o rezolvire pașnică a conflictelor.

Fruntașii sârbi au pus următoarele condiții: 1. Despăgubire pentru satele incendiate și posesiunile devastate. 2. Egalitatea cu mohamedanii. 3. Concesiune pentru armele lor, pe cari sârbii au să se le extrada numai în caz de desarmare generală. 4. Recedificarea mănăstirei și a școlii incendiate din Giurgievo. 5. Garanții, că sârbii nu vor fi persecutați nici acum, nici în viitor.

Liniște în Sienița.

Belgrad. — Locuitorii refugiați din Sienița și alte localități dela graniță se întorc la casele lor, restabilindu-se după sosirea trupelor turcești ordinea în Sienița și în împrejurime.

Condițiunile de pace.

Constantinopol. — Aici s'a răspândit știrca, că tratativele din Suițera s'au zădărnicit, pentru că Italia a declarat că nu poate primi punctul de vedere al Turciei.

Paris. — „Echo de Paris” scrie, afirmative din sursă competentă, că între delegații turci și italieni s'a asigurat înțelegerea cu următoarele condiții: 1. Italia renunță la aceea, că în contractul de pace să fie amintit decretul anexiunii.

2. Turcia nu cere, ca în contractul de pace să fie anințită suveranitatea Turciei asupra Tripolisului. 3. Italia se învoiește, ca din Kyrenaika să fie retrase trupele turcești numai după încheierea armistițiului și chestiile, cari vor fi de limpezit încă, vor fi rezolvate. Italia plătește Turciei o despăgubire pentru Tripolis. 5. Trupele italiene vor părăsi insulele ocupate din Marea Egee pe lângă condițiuni cari se vor stabili mai târziu, dacă părțile combatante vor putea încheia contractul în chestia Tripolisului.

INFORMAȚIUNI

Arad, 31 August n. 1912

Cursurile particulare ale d-nei Iudita Secula.

Fosta directoară a școlii noastre de fete din Arad, dna Iudita Secula n. Truța, ne roagă să îndreptăm o esențială greșală de tipar ce s'a strecurat în anunțul dat de noi cu privire la cursurile dsale particulare pentru fete și anume: S'a scris, că la cursuri se pot prezenta eleve cari n'au terminat clasele civile, — ceea ce e greșit. Adevărul e, că dna Iudita Secula dă instrucție elevelor, cari au terminat clasele civile în școli străine. Cursurile dsale sunt complementare și elevele primesc o specială instrucție de limbă românească și cunoștințe românești.

Suntem rugați să mai anunțăm, că deschiderea acestor cursuri, se poate amâna până în 1 Octombrie n., pentru elevele, cari doresc să fie în vîpt. — Orele private se pot începe cu începutul lunii Septembrie. — Locuința d-nei Secula e în strada Deák Ferenc, sub numărul 39, în etaj.

Al doilea congres studentesc român ce se va ține în 26—29 st. v. 1912, la Craiova.

Programul:

Duminecă, 26 August.

Dimineața. Primirea congresiștilor în gară, la trenurile de 7.04 și 9.15.

Tedeumul la Biserica Madona Duda la

Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin!.

Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
mobile frumoase, ieftine
și bune

Se 223—100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propria.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de preț.

Crewa Viola are un efect neîntrecut pentru îngrijirea mânilor și a feței. După întrebuințarea de câteva zile numai, face pielea uimitor de frumoasă, încât toți îi admiră efectul. Depărtează de pe față toate zgrăbunțele, comedoni (coși), pistrui, petele de mai și îi dă pielei o culoare albă și sănătoasă. Întrebuințarea: înainte de întrebuințare fața și mâna trebuie spălată cu apă moliceică și cu săpun Viola. Pielea uscată bine e a se unge ușor de mai multe ori peste zi.

Prețul 1 cor. 50 fleri.

Săpunul Viola E liber de leșie, nu conține nici un fel de substagță corosivă și are un miros deosebit, mărește efectul cremei Viola în mare măsură. Prețul 1 buc. 1 cor.

Pudra Viola e cea mai bună și cea mai inofensivă. Prețul 1 cor. 50 fleri. — Se pot cumpăra dela

ELEMER NAGY farmacia „Pálffy“

BUDAPESTA, II., FŐ-utca 80 (în colțul dela Kacsá-utca)
(E 189—10)

Stofele alese de Direcțiune luate două clasa primă.

Gheorghe Szöcs

croitor civil și militar român, Brașov
srada Mihael-Weiss nr. 10 (casa proprie).

TELEFON: 488.

TELEFON: 488.

Deposit de cele mai nouă stofe
indigene și din străinătate.

Serviciu prompt!

Prețuri solide!

So 306—20

Uniforme pentru studenți cele mai bune și mai durabile.

PAPP K.

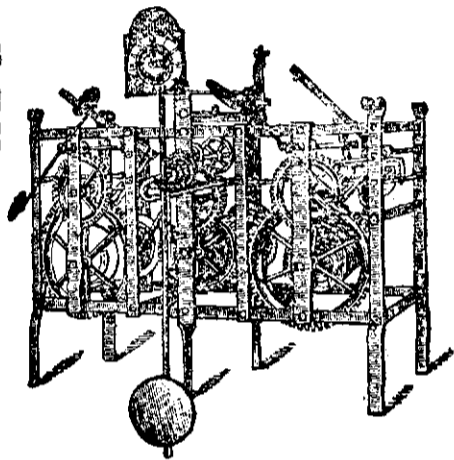
orologier de turnuri, lăcătuș artistic, de zidiri mașini și lucrări de aramă.

Temesvár-Gyárvaros,
Fő-utca 34.

OROLOGE de TURN

construcția cea mai nouă și solidă pentru biserici și școli, precum și reparaturile astorfel de oroloage să efectueze conștient și ieftin. Preliminare de spese gratuite.

Pregătește Mașini pentru fabricarea de gheață, pentru răcire, aparate de ars rachie și fabricarea berei, apaducte de mare presiune și reparațiile necesare, cu prețuri ieftine. La privirea lucrării se prezintă pe cheltuiala sa.

Doar n'ai mâncat ceapa ciorii?

să cumperi gramafon ori eufon în rate cu prețuri întreite, când eu dau gratis un eufon de concert fiecăruia care cumpără dela mine 15 plăci duble noi pentru 30 fl. Gramafon mare, pe lângă garanță 12 fl.

Mare asortiment de Pathefon și plăci.

Reich Aladár

mare magazin de instrumente muzicale

Budapesta, VIII., str. Népszínház nr. 27.

Cereți imediat catalog de prețuri.

(Re 103—30)

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI“ și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“ le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca aevizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare“ dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“ DIRECȚIUNEA: SIBIIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA“).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BE.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.

(Ba 240—156)

„RADIÁL”

societate pe acții pentru construirea de mori. (Malomépítészeti részv.-társaság.)

Adresa telegrafică:
Radiale Budapest.

Budapest, VI., Szabolcs-utca 6. SZ. Telefon: 125—23.

Pe baza celor mai bune recomandări dela morile ungurești austriace și streine, precum și în baza multelor referențe

Recomandăm:

Sitele-Radial, model 1911,

cari se află de potrivite la

ori-ce măcinat și acoardă multe avantaje

prin faptul că se poate regula după plac, pentru diferite trebuințe! — Catalog și deslușiri gratuit.

Expediție repede!

(Ra 79—26)

Mașini, piese pentru mașini, garnituri complete pentru mori și hambare, mașini pentru curățirea acestora, mașini de transport precum și garnituri de transmisie a energiei.

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(Ta 239—52)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantagii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plăți simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infrației (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apeducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la fine anulului 1912.	K.	5,003.540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,834.801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anulului 1910	(foc	119,830.992.—
	(viață	11,020.266.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,204.317.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acvișii, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Preparatele „BLEYER“:

Cremă Ilona 1 cor.
 „ săpun 1 cor.
PUDRĂ „ 1 cor.

PARFUMURI veritabile franceze dela 2 cor. până la 30 cor., în orice preț. La comenzi de 10 cor. expediarea o face francată farmacia „ILLÉS PROFÉTA“ a lui

BLEYER

BUDAPESTA, VIII., Strada Illés n-rul 15.
 (In colțul străzii Prater.)
 (E 151—10)

Nou atelier pentru gravură de firme!

Fostul conducător al atelierului de gravură a lui CZEILER ISTVÁN Zöldy Gyula, și-a deschis în Arad, piața Szabadság nr. 22 (Palatul Teatrului) un atelier modern de gravură pentru firme. Aducând aceasta la cunoștința on. public, roagă binevoitorul sprijin:

Zöldy Gyula, pictor artistic, de firme și embleme.

TELEFON nr. 10.

TELEFON nr. 10.

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anunț cu 4 procente, pe lângă anunț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu caventați, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adevăc cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Ca 229 - 26

Direcțiunea.

KNUTH
 BUDAPEST VII.

KÁROLY
 GARAY-UTCZA 6—10

Apaducte

Incălzire centrală cu apă și aburi, ventilatoare, aranjamente pentru ferbătoare cu aburi și spălător cu aburi, pompe, closete

KNUTH KÁROLY Inginer și fabricant, liferantul de curte al Al. Săla ces. și reg. arhiduc. Iosif.
 BUDAPEST, VII. Garay-utca 6—10 nr.

(E 268—20)

Prețuri moderate.

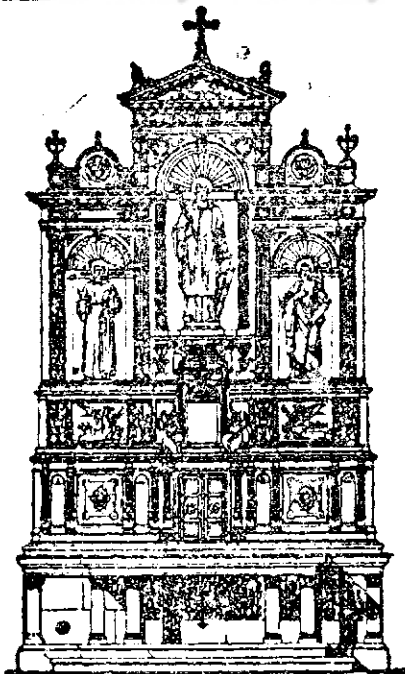
EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu—Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

≡ Execută totfelul de icoane artistice. ≡
Plantinatipie, icoane simple, mici și până la mărime naturală. **Picturi renumite în oleu** în toată mărimea, după orice fotografie mică. **Fotografierea, copiilor** executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe că atelierul acesta în privința mărimei este primul
 Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate fotografia chiar și pe timp ploios. LI 72—60

Cu deslușiri servesc.

Bittenbinder Józset,

sculptor și arhitect de altare
 Temesvár-Erzsébetváros
 Hatyu utca 61 szám (casa proprie).

Face totfelul de mobilier de biserică, așa ca: **Iconostase și altare, statui de piatră și lemn, amvoane și scune de spovedanie, Sicriul Domnului, Grota Mariei de Lour, cristelnițe, icoane de stațiune, sculptură în relief sau pictură, străni, pictură de biserică și altare.**

Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui, aurește și marmorează. Preț-curent, preliminar de spese și planuri gratuit. — Dacă sunt chemat pentru examinarea lucrului, mă duc ori-unde pe cheltuiala mea proprie.

(Bi 53—52)

Magazin de articlii pentru biserici și preoți.

GHEORGHE IANCOVICI ≡ **ARAD** ≡
 Forray utca n-rul 2.

Postavuri de reverenzi, brâuri, preoțești, roșii, vâ: nete și negre :

Aduc la cunoștința onoratului public că au sosit
noutățile de toamnă
 în stofe, mătăsuri, flaneluri, delainuri, parcheturi, ciorapi împlețiți în temniță, și multe alte
 : : articole cari nu se pot toate înșira : :

Cea mai bogată
 magazie în articlii
 pentru sfintele bi-
 : serici și preoți :
 (Ja 329—20)

Cele mai fine și mai elegante haine
pentru bărbați și copii,
cel mai potrivit și cel mai ieftin izvor de
cumpărare pentru orice îmbrăcăminte se
află la

MOSKOVITZ ZS.
ARAD, (edificiul Teatrului)
unde e asortiment bogat și cel mai
bun croi.

Atrag atențiunea binevoitoare a P. T.
preoți, precum și a d-ilor teologi și pedagogi
asupra îmbrăcămintelor „SAGUNA“ făcut
de mine, ce se poate cumpăra exclusiv nu-
mai la mine, precum și redingote și veste
preoțești.

Orice îmbrăcăminte cumpărată dela
mine, se străformă după măsura corpului
fără nici o plată.

Telefon nr. pentru oraș și comitat:
534. Intrebuițarea telefonului pentru P. T.
public e gratuită.

Comande din provincie se efep-
tuese momentan.

(Mo 344-4)

No 1-52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

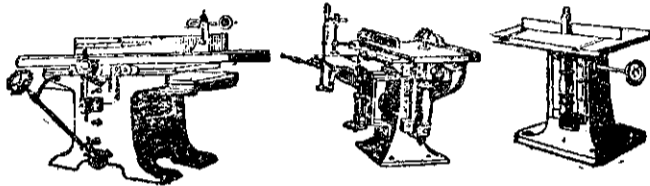
Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou
a clopotelor stricate, spre făgrea de clopote întregi, armonioase pe ga-
ranție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite
spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt
bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu
deosebire **CLOPOTELE GAURITE**, de dânsul inven-
tate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea su-
perioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv,
mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât
cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 327 kg. este egal
în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. —
Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare,
— spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și
spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

Orova Károly,

inginer-mechanic
diplomat.

Budapest, V., Kálmán-utca 24. — Telefon 146-38.

Reprezentantul fabricii de lucrare a
lemnului de specialitate:

TEICHERT & SOHN, LIEGNITZ.

SPECIALITĂȚI: Herestraie rapide și cu două tăișuri instalare completă de
herestraie cu aburi și uzine. Garnituri pentru tăiatul lemnului cu elevator sigur.
Mare depozit în mașini și unelte pentru lucrarea lemnului
pe seama măsurilor și inginerilor!

Condițiuni favorabile de plată!

[0 46-]

Catalog trimis gratuit.

TELEFON PENTRU ORAȘ ȘI COMITAT: 649.

**Saci pentru cereale. Pânze impermeabile. Saci de
câneapă. Funării pentru economii, fabricație proprie.**

Ață pentru tutun:

FUNII DE CÂNEPĂ PENTRU INTINSUL
RUFELOR.
TOTFELUL DE AȚE.
AȚĂ COLORATĂ PENTRU MĂTURI.
VEDRE DIN PÂNZĂ GROASĂ.

REȚELE PENTRU PESCARI.
REȚELE DE MÂNĂ PENTRU PIAȚĂ.
RECVIZITE PENTRU GIMNASTICĂ.
REȚELE PENTRU TENNIS.
VEDRE TRANSPORTABILE.

Acvizite pentru tapetieri.

IMPLETITURI DE PĂR DE CAL.
MATRAȚE.
PÂNZE BRUTE.
GORZI PENTRU ROLETE.

MATERII PENTRU VELINȚE.
PÂNZE DE JUTA,
SALTELE ȘI PÂNZE PENTRU SAL-
TELE, în orice calitate.

Vinde cu prețuri ieftine magazinul industrial din Ardeal și Bacșca a firmei

Reich B. Károly Fia és Társa

Re 277

Arad, bulev. Andrásy nr. 6 (Casa Verbos).

orele 10.30. Sfințirea steagului soc. studenților Macedo-Români.

Deschiderea congresului în sala Teatrului Național la 11.30.

După amiază. Prima ședință publică: Alocuțiunile sau rapoartele delegațiilor organizațiilor studențești din Berlin, München, Graz, Paris, Hohenheim, Cluj, Cernăuți, Budapesta, Viena, delegațiilor studenților macedo-români, al studenților basarabeni ai Centrelor Iași și București.

Seara. Serbare câmpenească și bal în parcul Bibescu.

Luni, 27 August.

Dimineața. Vizitarea orașului, a monumentelor istorice și a instituțiilor culturale.

După amiază. A doua ședință publică:

I. Cuvântarea președintelui „Centrului Iași” asupra „Rolului social al studenției.”

II. Cuvântarea președintelui „Centrului București” asupra „Nevoilor unei mai puternice organizații studențești.”

Seara. La ora 9 reprezentație de gală la Teatru Național în onoarea studenților congresați.

Marti, 28 August.

Dimineața. Ședință intimă: 9—12.

1. Căminurile studențești (soluțiuni practice.)

2. „Revista Studenției” (organizare de corespondenți și alte îmbunătățiri.)

După amiază. Ședință intimă: 2—6.

1. Semnul distinctiv pentru studenți (șapcă și insignă.)

2. Cercurile județene (reorganizarea, centralizarea și deziderate).

3. Completarea statutelor (regulament).

Seara. Banchet studențesc.

Mercuri, 29 August. Plecare la Târgu-Jiu, la orele 5.38 dim. La ora 1 plecarea pe valea Jului spre Lainici, seara înapoierea la Târgu-Jiu. Joi dimineața excursie la Tismana și Polovraci.

Comitetul aranjator.

La Craiova s'a aranjat de masă și găzduire în chip gratuit. Inscrineri se mai fac până la 22 August st. v. la d. Emil Diaconescu, Berzei 20 București.

Aviz învățătorilor. Candidații de învățători, cari doresc să fie aplicați la școlile de pe teritoriul Consistorului român ort. din Arad, sunt poziți a-și înainta fără nici o amănare rugărilor la acel Consistor.

Ceice nu au mai fost aplicați pe teritoriul amintitului Consistor au să alăture la rugare testamentul de calificare, în copie autentică, și certificat despre eventualul serviciu anterior.

Mulțumită publică. Pentru zidirea sfintei mănăstiri dela „Izvorul Miron” au mai intrat până astăzi la subsemnatul următoarele daruri benevole și anume: Dela Ex. Sa I. P. S. domn arhiepiscop și metropolit Dr. Vladimir de Repta în Cernăuți 100 cor., P. C. S. Genadie Bogoviciu, protosineel Budapesta 5 cor., Cuvioșia Sa ieromonahul Macarie Gușca cu colecta sa 100 cor., Dr. Emil Babeș avocat în Budapesta 30 cor., din parohia Almakereszt prin preotul Nicolae Stoicoviciu 3 cor., din Seleuș prin preotul Ștefan Popa 37 cor. 20 fil., din Musca prin preotul G. Popescu 17 cor. 98 fil.

Marinimoșii donatori primească pe această cale pentru acest nobil sprijin, cele mai călduroase mulțumiri. *Făget*, în 17 August 1912. *Sebastian Olariu*, protopresbiter.

Din sălbătăciile jandarmilor. Ni-se scrie: Miercuri la Adormirea Maicii Domnului s'a întâmplat ceva nemai pomenit până acum în comuna noastră, pentru a ne dovedi, că vestita sălbătăcie jandarmerească își are culeșul în sufletul fiecărui „apărător al ordinii” din „fericita” noastră patrie.

Fiindcă pe ziua următoare Joi, 29 Aug. n. era hotărâtă asentarea recruților din comuna noastră, și fiind Miercuri sârbătoare, sămanii feciorii se luară colo după amiază de-a lungul străzii cântându-și năcazul, că:

Eu mă duc maică cătană,
Tu rămâi de-mi spală haine

Și le spală în lăcrămele
Și le uscă în gândurele...

când deodată le ieșiră în cale vre-o 3—4 jandarmi și imbrâncindu-i între bătăi și injurături cocișo-jandarmerești în „casa dreptății”, de unde ieșiră apoi purtând fiecare umflături și vânăți pe față și pe trup și plini de sânge. Un fecior *George Marian a primit încă și o împunsătură de baionetă la picior.*

Mergând apoi tinerii la medicul Stuchlik ca să-i viziteze și pentru a-și scoate fiecare atestat medical și fiind sliți a aștepta afară la stradă, pentru că medicul nu era acasă, veniră din nou jandarmii infurati și noroc că recruții s'au împraștiat, că altcum s'ar fi întâmplat ceva grav de tot.

Nu se știe le era frică bunilor jandarmi de urmările sălbătăciei lor, ori voiau s'o mai pună în practică încă odată? Noi știm însă că chiar în alte orașe mai mari li se permite recruților să cânte. Pentru ce nu li se permite feciorilor din S.-Nicolaul mic astă petrecere nevinovată? Ori poate e primeiduită patria maghiară?

Dacă tocmai nu le-a plăcut d-lor jandarmi asta, pentru ce nu i-a somat să se împrăștie înainte de a se sălbătăci? Și nemților le era iertat a face tîmbălău, și pentru ce? Nemții sunt mai „hazați”, vor răspunde ei, pentru că ei și la concertele lor se produc cu cântări în limba maghiară. Unde e antistia comunală căreia li stă în putere a opri astfel de sălbătăcii?

În contra jandarmilor s'a făcut arătare și voim să vedem dacă li-e permis a se sălbătăci cum vreau ei?

Incercarea de sinucidere de pe linia ferată București-Giurgiu. Joi dimineața, pe la orele 8 și jumătate pe linia ferată București-Giurgiu, pe porțiunea de cale ferată dintre podul de peste Dâmbovița și manufactura Belvedere, un oarecare Alexandru Aldinescu, în vîrstă de 42 de ani și cu domiciliul în strada Eminescu Nr. 35, a încercat să se sinucidă aruncându-se în fața mașinei izolate Nr. 523. Iată cum s'a petrecut această încercare de sinucidere, după cele spuse de mecanicul care conducea mașina, anume Vasile Zaharia.

„Veneam dinspre gara Dealul Spirei spre gara de Nord. Viteza cu care mergeam era cea obișnuită, adică foarte mică, căci pe traseul dintre Filaret și gara de Nord mergem întotdeauna foarte încet din cauza trecerii ce se face de cătră public peste linie. Când am eșit după podul de peste Dâmbovița, am văzut un individ care sta în apropierea liniei, fără să bănuiesc că are vre-un gând fatal a continua drumul, care însă a fost spaima mea când la o distanță de un metru l'am văzut aruncându-se înaintea mașinei. Am făcut tot ce e omeneste posibil pentru a opri mașina, am strâns frânele și am dat contra abur; zadarnic însă bietul om fusese apucat de roatele mașinei, când am putut opri mașina la câțiva metri de locul nenorocirii, am constatat cu groază că bietul om nu fusese omorît, în schimb însă piciorul stîng era cu desăvârșire tăiat de mai sus de genunchi. Câțiva oameni, cari, îngroziiți, priviseră omuciderea, au alergat împreună cu mine, să-i dăm ajutoare în timp ce unul din cei ce fusese martorii dezesperatului gest, au anunțat Salvarea, care a sosit la fața locului, de unde au luat pe rînit și l'au transportat la spitalul Filantropia.”

Starea sinucigașului e cât se poate de gravă. Aspura cauzelor, d. comisar Take Ștefănescu, care a făcut ancheta a stabilit că numitul a încercat să se sinucidă din cauza mizeriei.

Un furt senzational în Constantinopol. Polițiile din toate țările au fost înștiințate să urmărească și să prindă pe indivizii necunoscuți cari au furat dlui Sollandraze de Lamornaix, vice-președintele Regiei Otomane din Constantinopol următoarele obiecte: bibelouri în aur și email, 40 bucăți argintarie furculițe, cuțite și linguri cu marca A. S., șase covoare lucrate de mână reprezentând Europa, Asia, Africa și America cu dimensiunea 2.90 m. pe 1.40 m. un covor de perete lucrat reprezentând un păstor culcat cu dimensiunea 2.35 m. pe 1.20 m., un covor de Flandra reprezentând pe zeița Diana și 2 vânători cu dimensiunea 2.90 m. pe

2.55 m., patru tapiserii reprezentând patru părți ale lunii; Eurina motiv principal, o colonadă avînd deasupra o fecioară, sus un vultur cu aripele desfășurate, jos diverse unelte cu privire la rată și industrie, palote și pensule, muzica etc., o serie de medalioane cu diferite subiecte, coif, stup de albine etc., totalitatea generală cenușiu marou; Africa, motiv principal, mare dinte de elefant susținând un disc pe care este atârnată o piele de leu, sus un abis străpuns de o săgeată, jos două statui egiptene, anturaj roșu avînd heroglife și inscripțiuni; Asia, motiv principal, mare vas de China cu buchete de flori, mare candelambrou deasupra căruia zboară două pasări în borderă jos un medalion cu un elefant. Totalitatea generală deschisă: America în primul plan o casetă deschisă deunde ese giuvaeruri, un șarpe mare și un colibri, pe fund plante mari, la o parte drapele și arme; dimensiunea fiecărei tapiserii 2.90 m. pe 1.40 m.; Tapiesirii de Anbusau cu punctul mare, un cioban cântînd din flaut în fața lui un căteluș pare a juca, dimensiune 1.35 m. p. 1.20; Diana are un arc în mână urmată de doi vânători, dimensiunea 2.90 m. pe 2.55 m. se crede că furtul e comis de un hoț internațional.

Hramul mănăstirei din Sinaia. Din Sinaia ni-se anunță: Mănăstirea din Sinaia și-a serbat eri hramul, cu o deosebită solemnitate, și în prezența unui mare număr de credincioși. De dimineață a avut loc un serviciu divin, care a fost oficiat de I. P. Sa mitropolitul primat Konon înconjurat de întregul cler. La slujba religioasă a asistat, dintre miniștri, d. Maiorescu președinte al consiliului și ministru de externe și d. Nenițescu ministru de industrie și comerțului. M. Sa regele care e ușor suferind, în urma unei răceli, nu a putut asista. După terminarea serviciului divin s'a întins în grădina mănăstirei o masă pentru săraci, la care s'a împărțit de mâncare la peste 350 de săraci. În timpul mesei obștești a sosit la mănăstire M. Sa regina, care a trecut printre mesele săracilor, avînd câte o vorbă bună și mîngăitoare pentru fiecare dintre meseni.

Cu acest prilej I. P. Sa mitropolitul primat și d. Gr. G. Cantacuzino împreună cu doamna au fost invitați la palat unde au luat dejunul.

„Țarul Ierusalimului”. Într'un spital din Petersburg în zilele trecute a murit principele Lousignan, singurul descendent al familiei domnitoare de Ciprus. De ani de zile nenorocitul principe se dase cu totul patimei beției celei mai ordinare, dar cu toate acestea uniforma murdară și ruptă de general n-a desbrăcat-o niciodată. De altfel avea drept la purtarea acestei uniforme, drept pe care autoritățile rusești nici când nu l-au tras la îndoială. Tatăl principelui Lousignan fusese un meritos general al armatei grecești și tot în această armată servise și fiul său, care avansase până la rangul de general, dar după ce și-a prăpădit întreagă averea, s'a datat la fața nedemne, în urma căroră a fost silit să-și ia adio dela armata greacă. În vagabondajul său a ajuns până la Petersburg, unde beția l-a împins în rîndul celor mai ordinari derbedei; a ajuns într'o bandă de spărgători, ai cărei membrii, — deși Lousignan nu luase parte la nici o spargere — îl țineau cu mâncare și beaură, mândri fiind că un părtaș al bandeii lor este și „Țarul Ierusalimului”, după cum se obicinuiseră să-l numească. Zilele acestea principele Lousignan a fost aflat într'un azil de noapte în stare de delirium tremens. A fost internat într'un spital, unde în zilele trecute a murit în etate de 60 ani.

Catastrofa unui inventator italian. Sfârșit tragic a avut ieri marchizul D'imperiali. Pe când lucra în laboratoru-i chimic, o explozie grozavă s'a produs, aprinzînd atât laboratorul cât și fabrica de materiale explozive, ambele formînd proprietatea marchizului. Abia tîrziu seara a putut fi stins focul. Corpul nefericitului inventator l-au găsit sub ruine, complectamente carbonizat. Inventase decurînd un material exploziv, pe care-l numise „Imperialit” și ieri tocmai făcea experimentări cu el în momentul când s'a produs explozia. Înainte cu câteva luni numai marchizul a suferit leziuni grave în decursul experimentărilor și de atunci familia mereu l-a îndemnat să se lase de munca-i periculoasă, dar marchizul și-a cheltuit întreaga avere, urmărind un singur scop: perfecționarea invenției, care-l pasiona în cel mai înalt grad.

Marile furtuni din Anglia. Știrile din Norfoik, în apropierea mării Nordului, anunță că furtunile din zilele trecute au devastat aproape în întregime acest ținut. Căile ferate au fost distruse și afacerile sunt cu totul suspendate. Inundația amenință numeroase case; poliția se silește să salveze pe locuitori. Mii de persoane s'au adăpostit în școale și biserici. La Yarmouth și la Lowelstorf numeroși excursioniști nu au putut să se reîntoarcă, comunicațiunile fiind tăiate.

Siuciderea din str. Mihai-Vodă. Joi dimineață la orele 7 și jum. funcționarul comercial Moritz Ghenzel, de fel din Galați, s'a sinucis spânzurându-se de lanțul closetei, dela locuința cumnatului său d. Moritz Alterson din str. Mihai Vodă N. 15.

Sinucigașul venise de câteva zile în capitală, pentru a se consulta asupra unei boli de care suferea.

Anunțându-se salvarea de cele petrecute, internul venit a constatat moartea sus numitului.

x **Pianul** este, probabil, singura marfă cumpărarea căreia reclamă mai multă precauțiune din partea cumpărătorului. Ceea ce e și foarte explicabil, deoarece pianul este decorul cel mai frumos, mai folosit și mai prețios al casei. Drept aceea e consult să se cumpere dela firme demne de încredere. O astfel de firmă este firma **Triska I.** fabrică de pian, în Cluj-Kolozsvár, pe care o și recomandăm on. noștri cetitori. Acei cari se provoacă la ziarul nostru li se dă favor.

x **Nouii mori de ulei.** Am primit știri despre înființarea următoarelor mori de ulei: Weisz Ignác és fia, Háromalmás (com. Arad); Domján Ferencz, Mezötelki (com. Bihor); Avram Moldovan, Sicula (com. Arad) și Kohn Mayer és fiai, Bonyhád (com. Tolna). Intreg aranjamentul pentru aceste localități îl expediază fabrica de mașini pentru mori Prinț Testvérek din Sătmár (Szatmár).

x **Domnul Dr. Palóc,** medic specialist în Budapesta s'a întors din călătoria sa în străinătate și a început iarăș ordinațiunile (IV. Muzeum Ring. 13)

x **Adolf Nadler,** fabrică de orologioare pentru turnuri, **Budapesta VIII. str. Prater 2.** O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte orologioare pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru orologioarele livrate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. N. 42 -52)

x **Manuale de școală folosite și noi** pentru toate școlile civile și medii din Arad și provincie se capătă mai ieftin la Ingusz I. és fia, Arad, str. Weitzer Iános, Nr. telef. 517. (1 3x3-1)

Cronica femenină

La școală.

Se începe iarăș un an de muncă. E începutul slujbei la altarele sfinte ale luminei.

Mic și mare se grăbește să-și facă datoria, mic și mare se silește a da primos acestor altare, de unde fiecare care sondează picătură de picătură untul de lemn, pentru ca să adune toate picăturile sfinte în candelă sa, care să-i lumineze cărarea vieții.

Cei vrednici, cari s'au îngrijit și se îngrijesc conștiințios de aceasta candelă, nu vor orbeca și nu vor rătăci prin întunecarea niciodată, căci flacăra sfântă le va lumina cărarea tăiată de soarte și-i va conduce către idealul pentru care se luptă fiecare muritor în cei mai frumoși ani ai vieții.

Apostolii neamului nostru — dascălii — deschid ușile templului, de unde izvorește lumina. Ei se opresc în prag și cu iubire primesc la sânul lor pe cei cari vin la dânsii, conduși de dorul de-a se lumina.

Piunte timide, gingașe și nevinovate, cari abia s'au deslănțuit mânuțele de după gâtul mamei lor iubite, și abia s'au despărțit de jocurile pline de farmec ale copilăriei fără grije — și iată-i! — vin cu toții la școală. Mica oaste se grăbește, se apropie smerită și cu inima plină de pietate trece pragul școlii.

Suflete dragi și curate! Inima mea tresare de căteori văd cei întâi pași peste pragul școlii: de căteori văd ființele nevinovate luându-și sarcina datoriilor, căci cu acei pași, copilăria fără grije s'a slăsit și lupta vieții se începe.

E mișcare pretutindeni. Dascălimea dela cea mai pălăvă școală de pe sate, ca și cei dela orașe, sunt toți pătrunși de sentimentul și conduși de dorul de a folosi neamului lor, și toți elevii și toate elevele, fie dela sat fie dela oraș, în momentul când se începe un an școlar, toți sunt cuprinși de emoțiune, pe cari numai atunci le pricep și le tâlmăcesc, când au părăsit școala.

Ferice de elevii și elevele cari au nimerit școala unde duhul iubirei și al blândeții stăpânește, căci o școală nu trebuie să fie apreciată după înfățișarea ei — nu poasă, ci după duhul care sălășluiește în ea — și când dorim o școală bună, nu e lucrul principal clădirea, pereții, ci duhul trebuie îndreptat — duhul din școală trebuie îngrijit mai mult decât edificiul.

În școală să se simtă copiii bine, dispoziția lor sufletească să fie liniștită și vie, să învețe cu drag, să învețe de dragul învățătorilor și al învățătoarelor, pe cari li stă în cază și adoură.

Greșesc acei pedagogi, cari folosesc totdeauna strictetea și fac ca elevii și elevele să tremure când li văd, ca și cum ar vedea niște panduri volnici, cari, ori trelele ori nu, își arată vitejia.

Ca deosebire în școlile de fetițe, e spre paguba educațiunii și instrucțiunii, dacă profesorii și profesoarele n'au pentru eleve nici un cuvânt blând și bun, numai epitetul puțin magulitoare și numai pelepse care de care mai grele — și ori cere trebuința ori nu, elevele nu văd decât fața gravă, plină de severitate.

Ființele timide devin atunci obidoase și-și pierd voia dela studiu, iar cele mai îndrăznețe devin cetezătoare, necuviincioase și iată, dar, ce am ajuns cu prea marea gravitate.

Un pedagog bun se acomodează totdeauna după calitățile și inimile elevilor. Ei află punctul frumos din sufletul elevului și de aici pleacă, tot pe lângă însușirile și părțile bune, evitând a scoate la iveală greșelile elevilor, de cari nu e scutit nici un om. — și fără deosebire de rang, toți avem greșeli, — dar iarăș fiecare individ, cât de îndârjit ar fi el, totuși are în suflet și însușiri bune. Artă educațiunii e să știi aila acel punct, aca însușire nobilă și de aici să plece pe cărarea cea a educațiunii.

Și acum, când slujba sfântă se începe din nou, merită să ne cucerăm la apostolii neamului nostru și să cerem dela Dumnezeu să le trimită putere, să poată străbate și aila cărarea cea adevărată, care duce la felielire — și să se poată achita de sarcina grea, cea așteaptă, spre folosul neamului nostru.

Sibiu, 1912.

Ombra.

Ultima oră

Conferința partidelor din opoziție.

În cercurile politice se așteaptă cu deosebire interes hotărârea partidelor opoziționiste, hotărârea ce se va aduce în conferința opoziției convocată pe ziua de 3 Septembrie. Conducătorii opoziției depun o muncă febrilă pentru a hotărâri pe toți factorii, ca să ia o atitudine unitară. În cercurile justiliiste se speră că și partidul lui Andrassy va proceda în conformitate cu decizia ce se va aduce la 3 Sept. Ba ce e mai mult se vorbește de o nouă formațiune de partid, în care să intre toți deputații din opoziție, fără deosebire dacă profesează principiile 48-iste sau 7-iste. Această intențiune pare că o confirmă și vizitele dese, ce contele Károlyi le face de un timp încoace cerșitorilor din opoziție. Joi, o n. e Károlyi a fost caspele lui Andrassy, iar astăzi seara a plecat la Eberhard, unde petrece de prezent contele Apponyi.

Unguri la congresul eucharistic.

Suv acest titlu un ziar unguresc de seara scrie: Comitetul organizator al congresului eucharistic publică astăzi programul definitiv al acestui congres. La congresul acesta precum și la procesiunea ce se va aranja cu acest prilej vor lua parte, după cum se știe, toți episcopii *maghiari*, numeroși aristocrați și popor mult sub conducerea preșilor. După acest program din Ungaria vo lua parte activă următorii:

În 13 Sept. n. *Victor Mihályi*, mitropolitul ro-

român din Blaj, va celebra o misă în biserică „Am Hoi”, iar în aceeași zi canonicul *Victor Sghelschi* din Blaj va ține o conferință despre „Sfânta eucharistie în istoria uniunii”. În seara de încheiere a congresului care va avea loc în Sept. contele *Bela Sinsich*, membru al ca magnaților, va ține o conferință în „Rotund” despre „Sfânta eucharistie și viitorul bisericii” apoi nunciul papal printr'o vorbire va ține congresul. În ziua următoare va avea loc o procesiune la care vor participa și consilii intimi unguri.

Protestul Sârbilor.

Delegații partidelor sârbești, întrunți în conferință la Neoplanta, au adus, față de tacul îndreptat de guvern împotriva autarhiei bisericii sârbești, următoarele hotărâri:

1. Partidele reprezentate în conferință nu se vor mai ataca în viitor unele pe altele pe cale ziaristică.

2. Votează neîncredere episcopilor sârbi cari, prin atitudinea lor proastă, au provocat amestecul guvernului în chestiunile interne ale sârbilor.

3. Nu se vor supune hotărârilor aduse de autorități și pericare, cât timp autonomia este suspendată.

4. Nici unul dintre membrii partidelor reprezentate, nu va primi vre-un oficiu bisericesc.

5. În 15 Sept. partidele unite vor ține mare adunare populară în Neoplanta, ca să va lua poziție în contra actului ilegal guvernului ungar.

6. Vor face cunoscut lumii culte toate ilegalitățile ce le-a comis guvernul față de Sârbi, printr'o broșură scrisă în trei limbi: maghiară, franceză și germană.

CRONICA SOCIALA

Mulțămintă publică. Petrecerea de vară, organizată în Reghin la 10 August 1912 în favoarea bisericii românești, s'a încheiat, pe lângă frumusețea ei morală, și cu asemenea rezultat material.

Incasările au atins cifra de Cor. 672 80. Cheltuielile au atins cifra de Cor. 228 80. Venitul de Cor. 444. — predat singurei școale românești din Reghin, astfel și-a putut achita datoria pentru bănele pridvor, ce o primesc ca anticipație din un *neatingibil* al bisericii gr. catolice.

Suprasolviri au făcut:

Schwarz Mór și László László, Reghin, 8 cor.; Dr. Ioan Harșia, Iosif Bogdan (Lechinca) și Sever Barbu, Reghin câte 6 coroane, Dr. Iustin Chețian, Reghin, Ioan Suciu, Căneș, familia Neșgoș, Deda, Alexandru Târnavean, Căgăceana și Dr. Emil Târnavean, Tulgheș, câte 4 coroane. Grigorie Simonis, Reghin 4 coroane, Șipos, Reghin, dr. Ioan Pantea, Oșorhei și David, Bucumșasa, câte 3 cor.; N. N., Valer G. mar, Șamșud, G. Moldovan, Reghin, Ioan Filip, dr. Constantin Titieni, Șieul-mare, Petru, Cincul-mare, Ioan Pop, Ercea, Simeon bulcutean, Cosma și Vasile Cioloca, Chinar, câte 2 cor.; Vas. Munteșcu, Solovăstru, Dr. Comes, Oșorhei, Fam. Comes, Ulieș, Grig. Nistor, Tulgheș, Pascu, Reghin, Dion. Decei, Band. A. Gajia, Iuliu Henteș, Oșorhei, Candiu Comanescu, Oșorhei, dr. Muntean, Reghin, Teodor Oniț, Găbud, Fărcaș, Sântioana, Emil Marinovici, Fărăvau, Pop. Reghin, Virgil Horga, Milașul-mare, Ioan Pop, Abofaia, G. Uilacan și G. Radu, Hodac, Fam. Ior, Reghin, V. Manoilă, S.-Mărtin, Mih. Bucer, Vas. Bobletoc, Reghin, Al. Nicolescu, Megyerba, Ciril Negruț, Ragla, Saltelechi, Bardos, Grig. Buză, Fălfălău și Nic. Platon câte 1 cor.

În numele senatului școlar exprimăm cea mai fierbinte mulțămintă pentru sprijinirea sa viitoare.

Reghin, 25 aug. 1912.

Aritou M. Popa, paroh-prot.

ECONOMIE.

A XXI-a expoziție de vite aranjată de „Reuniunea română de agricultură din comitat Sibiu.”

I. Programul

expoziție de vite, ce se va ținea Duminică, la 8 Septembrie n. 1912 în comuna Sebeșul-de-sus.

1. Cu scop de a înainta economia de vite, „Reuniunea română de agricultură din comitat Sibiu” va aranja la 8 Septembrie n. 1912 în comuna Sebeșul-de-sus, o expoziție de vite împreună cu distribuire de premii în bani.

Expoziția se va mărgini de astădată la vite corutate cu excepțiunea caprelor.

2. Expoziția se va ține în ziua amintită, începând dela 10 ore înainte de amiază și până la 1 oară după amiază, când va urma premiarea.

Expoziția se va ține pe „Prundul” de lângă sat.

3. La expoziție nu se primesc decât vitele locuitorilor din comunele: Sebeșul-de-sus, Sebeșul-de-jos, Porcești, Racovița, Avrigh și Bradu.

Pentru vitele aduse afară de Sebeșul-de-sus se cer pasapoarte în regulă.

Cerând trebuința proprietarii au să dovedească, că au ținut înșiși vitele timp de 3/4 de an cel puțin.

Oile trebuie expuse în grupe de cel mai puțin 3 capete, altcum nu se premiază.

4. Primirea vitelor în expoziție se face prin comitetul aranjator local, care va publica din parte și dispozițiunile luate. — Comitetul poate refuza primirea, însă numai din cauze binecuvântate.

La fiecare vită, respective grupă de oi, se alătură o tăbliță sau bilet, cuprinzând numărul curent, etatea vitei și numele proprietarului.

5. Exponenții sunt îndatorați a purta înșiși grije de vitele lor și a le da hrana trebuincioasă.

6. Se vor distribui 52 de premii în sumă de 300 cor., dăruite de comisiunea economică a comitatului Sibiu, și anume se vor distribui următoarele premii:

Grupa I. Bovine de prăsilă (rassa indigenă și străină.

a) tauri de 3—5 ani: 3 premii de câte 10 coroane;

b) vaci de 3—8 ani: 2 premii de câte 10 cor., 3 premii de câte 8 cor., 4 premii de câte 6 cor., și 3 premii de câte 5 cor.;

c) junice și tăurenci de 1—3 ani: 2 premii de câte 10 cor., 3 premii de câte 4 cor. și 4 premii de câte 5 cor.;

d) vitele de 3/4—1 an: 1 premiu de 10 cor., 2 premii de câte 8 cor., 6 premii de câte 5 cor. și 6 de câte 2 cor.

Grupa II. Oi de prăsilă.

a) berbeci de 1—5 ani: 1 premiu de 10 cor. și 2 premii de câte 5 cor.;

b) noatini din 1912: 1 premiu de 5 cor. și 2 premii de câte 4 cor.;

c) noatine din 1912: 1 premiu de 5 cor., 2 premii de câte 4 cor. și 1 premiu de 3 cor.;

d) oi de 1—5 ani: 1 premiu de 8 cor. și 2 premii de 5 cor.

II. Premiarea.

1. În scopul premiării, comitetul central al Reuniunii agricole a ales juriul consistător din d-nii Panteleon Lucața, Mihály Árpád, vice-notar comitatens, totodată reprezentant al comisiei economice comitatense; Vitányi Miklos, veterinar cercual; I. Chirca și P. Drăgits din Sălște; A. Cosciuc, R. Simu, Vic. Tordășianu, Dr. Ioan Stroia, Tim. Popovici, Dr. Ilie Iancu, Dr. V. Stan, Dr. Lucian Borcea, R. Perian, O. Steltea, Andreiu Teodor și Nicolae Iosif, toți din Sibiu; Ioan Mateiu, par., Popovici Mondoc și Toma Calin, învățători, Iosif Radu, primar, Ieronim Motoc, notar și Ioan Radu, comerciant, toți din Sebeșul-de-sus; George Stoica și Iosif Stoica, învățători, Toma Doican, par., Ioan Doican, propr., Adam Micu, notar, toți din Se-

beșul-inferior; Val. Florian, par. Nic. Doican, inv. penz., Stefan Popovici, notar, toți din Racovița; Toma Dragomir, par., Ioan David notar, Andreiu Gălea, măcelar, Nicolae Grecu, pielar, Iacob Grecu vigil. silv. și T. Bobanga, inv. toți din Porcești; Ir. Răduțiu not., I. Cândea prot., Vas. Spârlea, primar, Vic. Preda, măsar și G. Postea v.-not., toți din Avrigh; G. Com. Ursu, econ. G. Dan propr., Ne. Eft. Ursu inv. și Dem. Clain, preot toți din Bradu.

2. Nu este iertat a funcționa nimenea ca juror, când este vorba de vitele proprii sau de ale rudeniilor mai deaproape.

3. Juriul ia în primire lista generală a vitelor expuse examinează pe rând și cu deosebită luare aminte fiecare vită și apoi se consultă asupra premiării, îngrijindu-se ca publicul și exponenții să nu înrăurească câtus mai puțin asupra hotărârilor de luat.

4. În ședința ce urmează examinării vitelor, membrii juriului se consultă din nou și se pronunță, dovedind îndreptățirea propunerilor și apoi hotărând cu majoritate absolută de voturi.

Prezidentul votează întotdeauna. La caz de voturi egale decide soartea.

Asupra fiecărei premieri se votează deosebit.

5. Exponenții de premiat se petrec în o listă separată, care, odată stabilită, se subscrie de prezident și secretar, precum și de alți doi membri ai juriului.

6. Impărțirea premiilor urmează a se face în mod sărbătorec, ținându-se mai întâi o vorbire în prezența juriului și comitetului aranjator, a exponenților și publicului întrunit.

Exponenții premiați adevăresec primirea banilor prin subscrierea numelui în rubrica: „Adevăresec primirea în regulă a premiului”.

7. Secretarul juriului se însărcinează a compune un raport special asupra expoziției și premiilor. Raportul, scris de prezidentul și secretarul juriului, se păstrează în arhiva Reuniunii.

III. Dispozițiunile de premiare.

A) In general:

1. Scopul expoziției este mai ales a urni și încuraja adevărata propășire în economia vitelor. Drept aceea, în privire se va lua nu atât intențiunea vădită de a străluci cu vite de paradă, ci mai cu seamă buna chibzuire în alegerea vitelor de prăsilă, hărnicia și inteligența dovedită în realizarea scopului urmărit.

2. Prin urmare vitele altcum defectuoase încâtva, se pot premia în rând cu vitele oarecum desăvârșite. Intervenind împrejurările de mai sus, chiar și întâietate se va da vitelor de a doua mână. Dară nici măcar în totala lipsă de alte mai bune, nu este iertat a premia vite hotărât rele sau având scăderi însemnate.

3. Astfel, dacă cutare grupă nu cuprinde îndestule vite vrednice de premiat, premiile ce ar prisosi, se pot destina pentru o altă grupă. Premiile, cari din una sau altă cauză nu s'ar fi împărțit, se înapoiază Reuniunii.

4. Aceia, cari au prăsit ei înșiși vitele vor avea întâietate față de aceia, cari au expus vite prăsite de altcineva.

Nimenea nu poate fi premiat, care n'a ținut vita în grija proprie 3/4 de an cel puțin.

5. Acelaș exponent nu poate dobândi decât un singur premiu în aceiaș grupă. Față de cel premiat în cutare grupă, concurenții din altă grupă au întâietate, presupunând, că vitele lor sunt deopotrivă.

B) In special:

I. Bovine (vitele, vaci, tauri).

1. Ca vrednice de premiat se consideră mai ales bovinele, cari întrunesc în mare măsură însușirile vitelor mari, puternice, frumoase la trup, blânde, lăptoase, bune de prăsilă și de îngrășat.

Față de vitele corcite se va da întâietate vitelor de rassă curată.

2. Intre scăderile, cari nu îngăduie premiarea se numără: trup bolnăvicios, murdar, cum și scăderi care supără vederea, (d. e. un corn rupt, un mers prost, rane urâte etc.)

3. Ca semne de lapte mult se consideră trup prelungit, piept larg și foale șerpuit de vine groase; uger plin și mare, nu prea cărnos, nici prea gros, înzestrat cu păr scurt și moale și având 4 țite moi deopotrivă de mari; piele molatică, păr subțire și privirea blândă.

4. Ca bune de îngrășat sunt a se considera mai ales vitele trunchioase, cu capul mic, oase subțiri, piept larg și cărnos, șolduri îndepărtate, coapză lătareată, piele mișcăcioasă, păr moale.

5. Ca bune de muncă se consideră mai cu seamă vitele osoase, cu picioare cam lungi, piept larg și rotunzit, șolduri puternice, mghii sănătoase, mers voioi și regulat.

II. Oi.

1. Întâietate se cuvine mai întâi oilor mari, cărnose, lăptoase și bogate în lână frumoasă și subțire, moale și lungă, deasemena se cuvine întâietatea oilor de soiu vestit și însoțite de miei cu blană aleasă.

2. Rassa țigăie și stogoșe se preferă rassei bărsane (țurcane).

Sibiu, 17 August n. 1912.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiuului.”

Pant. Lucața,
prezident.

Victor Tordășianu,
secretar.

PAGINI RASLETE.

Din scrierile puțin cunoscute ale lui Caragiale.

Meteorologie.

De I. L. Caragiale.

De două luni n'a dat o picătură de ploae. Recolta este serios amenințată. — Niță Pistruiu și Mitru Buzatu vorbesc cu boerul, proprietarul.

Mitru (scărpinându-se în cap) „Și d'ăia inisem pe la 'mneata... zic; hai să mai mergem pe la Boerul, că uite cu pustia asta de secetă... ne-am prăpădită de tot!”

Boerul. Apoi nu mai ține mult seceta Mitreo; mâne, poimâne, plouă.

Niță. — Să dea 'Mncezu! da nu-mi ine a crede, boerule.

Boerul. — Dacă'ți spun eu! Sigur.

Mitru. — (Învârtind căciula în mână). Dé!... Poate o hi știind boerul, vere Niță...

Niță. — (Scărpinându-se.) Dé, poate o hi știindă (uitându-se pe cer), da... Vorba... Nu prea are semne...

Boerul... Ce-ți spui eu! Aci la barometru serie. Uite cum s'a lăsat de jos limba.

Niță. — (Zâmbind sceptic.) Dé!... mai știi minunea!

Pește noapte, furtună grozavă... Ș'apoi ploae... ploae trei zile... o săptămână... două. De o lună plouă într'una. Niță și Mitru se întorc la boerul.

Niță. — (Întrând la căciula în mână și învărtindu-o.) Uite ce e, boerule, vorba ine, de ce inisem noi pe la 'mneata.

Mitru. — (Scărpinându-se.) Ia vorbeam și cu Tudorache al Păunii să ie și el, da pasămi-te s'a dus să calte un bou, de s'a rătăcit, că ita ca ita, cum o știi și 'mneata, dar'ar lupu 'n cornu ei...

Niță... Inisem să te rugăm de-o istorie.

Mitru... Că ziceam că dé! și 'mniatale 'ți pasă, dacă-i la o adică...

Boerul. — Ce?

Niță. — Vorba ine că adicătelea, să nu hie cu supărare, vorba lui Nea Mitru, și 'mniatale țiar fi bine, că tecu pe colca pe de vale dela aria nouă; să vezi grăul... e culcat de tot... l-a prăpădit ploaia... boerule...

Boerul... Ei, ce?

Niță... Ine vorba... că dacă nu te-ai supăra...

Boerul. — Ei, ce? spune.

Mitru. — Vorba e, inisem pe la 'mneata să te rugăm dacă poțesti, să-ți faci pomana să mai dai cu destu la bulamtru ăla, să-i mai potri-vești limba...

Niță... Că ne potopește de tot ploaia asta, starea-ar pustie.

Din pagini uitate din Caragiale.

Da... nebun!*)

De I. L. Caragiale.

Desprețuesc onori, avere;
De slavă m'au hrănit destul!
Alt orizont privirea-mi cere:
De-așa nimicuri sunt sătul!

Să nu-mi asvârle-atotputinții
Nici o favoare... Nu! n'o vreau!
Am o comoară 'n fundul minții;
De-ajuns îmi sunt acuma eu!

Trec astăzi ignorant prin lume,
Dar, trainic, las în viitor
Un semn, o glorie, un nume
Acestui imbecil popor!

Să lingusească teluricii patimi?
Reptilă eu?... Prea mândru sunt!...
Apollo calea demnă-arată-mi
Pe acest tâmpit, servil pământ.

Mulțime brută și ingrată!
Cu-a mea cântare nu putui
In viață-mi să te mișc odată...
Și-odată... O să-mi ridici statui.

„A? ești nebun?” mi-au zis mișeii.
„Da, sunt nebun!” răspuns-am eu...
Ca Voi strigau și fariseii
Crucificând un Dumnezeu!

Tenebre fără fund mă 'nghiată,
De-oi face din divină harfă
O palidă prostituată
Și din cântarea mea o marfă!

Pe coardele acestei lire,
Voi intona un cânt sublim:
Poet sunt: nu voi umilire...
Poetii... nu ne umilim!

Notițe critice. *)

De I. L. Caragiale.

Incă de mult, lumea noastră românească nu mai merge la biserică. Oamenii de sus, de mijloc și de jos au uitat de mult cărarea ce duce la locașul icoanelor.

Boieri, ostași, negustori, meseriași, dascăli, slujbași, mari și mici, s'au lăpădat de datorile către legea lor creștinească — toți sunt astăzi liberi-cugetători.

Și, firește, dacă dumnealor sunt astfel, trebuie și femeile dumnealor să fie tot astfel, adică liberi-cugetătoare; și, prin urmare, cum ar putea să fie copiii dumnealor altfel decât sunt mamele, adică altfel decât liberi-cugetători!

*

Dar să nu exagerăm.

Boerimea, ostașii și slujbașii, deși liberi-cugetători, tot mai merg uneori să auză, dacă nu chiar să asculte evanghelia — anume când M. Sa regele se duce cu ceremonialul obișnuit, la zile mari, ori la Mitropolie, ori la Sf. Nicolae 'n Șelari, ori pe malul gârlii la Bobotează.

De altă parte, tinerimea și damele se abat uneori la câte-o biserică *highlife*, și, spre cinstea lor, trebuie să mărturisim că sunt pătrunse de tot respectul casei Domnului: atât tinerimea cât și damele se prezintă acolo gătite cu toată îngrijirea. Atât numai că vorbesc cam prea tare.

O fi aceasta bine sau rău, — că s'a lăsat adică lumea noastră de biserică — nu o pot spune, căci n'am în această privință nici o părere hotărâtă.

Poate, dupăcum zic unii, să fie bine; poate

*) Intre bucățile maestrului Caragiale din Calendarul „Moftului Român” se află și mai multe poezii între care se află și aceasta pe care o reproducem în numărul de azi al „Românului”. Gh. Ch.

*) Continuând cu publicarea unor scrieri, puțin cunoscute publicului cetitor, ale maestrului Caragiale, dau la lumină în numărul acesta al „Românului”, acest admirabil articol al maestrului, apărut acum câțiva ani în revista „Școala și Biserica” din București. Gh. Ch.

că lipsa de aplicare către religie să fie dovada unui spirit care se emancipează lesne de ideile învechite și devine astfel mai susceptibil de idei noi, de progres intelectual și moral.

Poate, dimpotrivă, dupăcum zic alții, să fie rău; poate că lipsa aceasta să fie dovada unei porniri la descoperirea, la o înjosire progresivă intelectuală și morală, la o din ce în ce mai mare pierdere a omeniei.

Nu știu deocamdată cine să zică că au dreptate — pesimiștii ori optimiștii: trebuie să mă gândesc mult la această întrebare. Dar până s'ajung a-mi da un răspuns, voi să consemnez aici în fuga condeiului câteva observațiuni, pe care le fac de mult.

Pe câtă vreme bisericile noastre românești ortodoxe, părăsite de credincioși, mai ales în capitală și'n orașele mari, decăd pe văzute; pe câtă vreme toaca și ciopotele noastre fac sgomot de-a surda, nemai aflându-se urechi cari să le înțeleagă glasul și chemarea; pe câtă vreme o biată prescură și câteva lingurițe de vin ajung unui trist altar pe multe dumineci — ce se întâmplă în altă parte? Ia să vedem.

Treceți, vă rog, foști creștini ortodocși, astăzi liberi-cugetători, treceți Dumineca dimineața pe la frumoasa catedrală catolică a sfântului Iosif, pe la Bărăție, pe la biserică protestantă și pe la cea calvină: treceți, vă rog, foști creștini-ortodocși, compatrioții mei, liberi-cugetători astăzi, treceți Vineri seara pe la sinagogeale mosaice — și vedeți ce se petrece acolo, în acele locașuri clădite de oameni pentru adăpostirea sfintei credințe în Dumnezeu, lăsate lor dela moși-strămoși.

Vedeți ce de lume! Ce de oameni, ce de femei și de copii!

Priviți-i! Bogați și săraci, voinici și neputincioși, tineri și bătrâni. Sunt între ei învățați deosebiți și oameni de rând, ființe, pe drept ori nu, mândre și liințe umile, oameni cu griji adrobitoare și oameni fără nici o grijă; toți vin să-și ridice acolo sufletul, ascultând cuvântul Domnului; toți vin acolo să se roage împună Lui, cum i-s'a rugat și părinții lor a i-se ruga ca dânsii.

Sunt între ei bravii și cuminiții germani, francezii cei subțiri la minte și nobilii italieni și alte neamuri strălucite ale Europei.

Intrați, foști creștini ortodocși, astăzi liberi-cugetători; intrați după acești credincioși în sfântul, pentru ei locaș.

Ascultați cum răsună, legănându-se între înaltele bolți, acele cântări înălțătoare în slavă. Ia uitați-vă cum cu capetele plăcate, se lasă acei oameni pătrunși de binefacerea Atotțitorului.

Vedeți-i voi, care sunteți totdeauna posomorîți, cum, dupăce s'au împărțit de acea binefacere, ies toți cu fețele senine și vesele.

Și dacă, liberi-cugetători, nu mai puteți crede în Dumnezeu, căci nu mai sunteți în stare să-l vedeți, pe El care s'arată pretutind-ni afară decât în sufletul vostru, nu puteți crede nici măcar în ce vedeți la acești sem-ni ai voștri? Nu înțelegeți voi, care tot vă plâng-ți de slăbiciunea „noastră” față cu ei, ce întăriți ies dupăce s'au rugat și au primit binecuvântarea?

Și dacă nici atâta nu înțelegeți, nu v'aduceți aminte barem de o vreme nu tocmai depărtată, când părinții voștri, cari dorm sub umbra crucii, cunoșteau izvorul acelei întăriți binefăcătoare și știau să se așape la el?

Părinții noștri!

Prăpastie de vreme nemăsurată între ei și noi! Mii și mii de ani să fi trecut dela viața lor și până la a noastră, și tot nu li-s'ar fi șters mai bine din inimile copiilor pomenirea și dragostea și evlavie și felul.

Ei au crezut și s'au închinat, și sufletele lor găsiu mângâiere și tărie în închinăciune.

Noi nu ne mai închinăm, fiindcă nu mai credem.

Sufletele noastre nu mai au nevoie de mângâiere; inimile noastre nu mai au nevoie de tărie, fiindcă sunt de peatră, și din peatra aceasta scăpărăm scântele liberi-cugetători, noi românii, foști ortodocși, cari suntem mai deștepti, mai luminați, mai mândri, mai puternici decât toate neamurile lumii.

Inchină-se Asia, bătrâna înț-leaptă și nobila și ingenioasa ei fiică Eufroză!

Inchină-se Africa cu toate negrele ei seminiții! Inchină-se iscusita Americă!

Noi — nu ne închinăm.

Inchină-se nerozii!

Filozofia noastră ne pune mai presus de voia închinăciunii!

Ciopotele — sgomot! Icoanele — flucor!

Credința — moft!

Inchiză-se bisericile, surpe-se zidurile lor!

Părinții noștri, cari le-au zidit, erau barbari, niște primitivi, fără nici o cultură serioasă ei nu aveau spiritul de examen.

Noi suntem oameni moderni.

Măture-se dărămăturile bisericilor, ca să deschidă locuri largi, piețe vaste, pe cari după rinteale progresului, să se zidească oteluri mărunte cluburi politice, teatre de varietăți și burse de comerț!

Și nu care cumva să îndrăznească a în glasul cineva! În cazul cel mai bun pentru dânsul ar fi un om cel mai ridicul.

E destul că biserică e tolerată!

Un slujitor al altarului, când stetea sub viturile unei cumplite prigoniri, unei năpădite strigătoare la cer, isgonit și maltratat ca odinioară Sf. Ignatius al Constantinopolei, mi-a spus adânc amar:

— Nu li-e frică fiule de bătaia lui Dumnezeu!

— Nu părinte, i-am răspuns; nu e frică

mănuii de bătaia cui nu crede că este.

Ai uitat că ai a face cu o lume care crede în Dumnezeu? cu o lume căreia nu i-a frică să prefacă în pușcării locașurile sfinte, locașe nate credinței străbune, unde zac oseminte de reți vovezi?

Se va mai schimba lumea noastră românească? Va mai vrea Dumnezeu să o reîntoarcă la dânsul Dumnezeu știe.

Deocamdată, copiii noștri vor merge pe calea asta înainte. De ce avem școli românești, în care urmează înaltele învățături ale omenirii? Pentru să ni-i lumineze și să ni-i crească.

Din aceste școli naționale, ies pe fișe sute și mii de vitori cetățeni luminați, toți liberi-cugetători, plini de dispreț pentru vechea și rădăcină credință creștină, astăzi demodată, ridiculizată scuipată!

Ei au învățat o religie mai omenească decât cea creștină, o religie care predică omului:

— Ești o fiară! Ghiarele tale și colții tăi deșteptăciunea și șiretenia; fi perfid, crud și rădădnitor cu semenii tăi!

Nu te uita o clipă în sus spre cer; uită-te jos, pe pământ, uitate cu ochii în patru, cum ai avea patru picioare; aci pe pământ să prăvește tot pentru tine.

Ești fiară, fi fiară.

Fiarăle n'au biserică; fiarăle nu se închină fiarăle n'au Dumnezeu!

Bibliografie

A apărut revista literară ilustrată săptămânală „Conșinzeana” Nr. 35—1912, cu următorul cuprins:

I. Agârbiceanu: Ceasuri de seară. I. U. S. riciu: Cântec, poezii. Adrian Corbul: Tanc din Jouvet, nuvelă, trad. Radu Margean; A. cat și ea acum, poezie. T. L. Blaga: Cădere frunzelor în timp de toamnă. T. Murășanu: Lada drumetilor, poezie.

Flori de-o zi: R. M.: Cluburi ciudate... Poziția costumelor. Cărți primite la redacție. Scrieri dela redacție. Ghicitori. Ilustrații.

Abonamentul e 12 cor. pe an. Intre abonatori cari își plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârșitul anului o bibliotecă de 25 cor.

POȘTA REDACȚIEI

DI R. St. M. Nu putem publica.

E. R. Nu sunt pentru ziarul nostru. Ești începător.

DI V. Versurile dv. nu tradează nici un brău de literatură.

Spre știință. Răspunsul publicat de noi la adresă d-lui A. C. din Bicză în Nr. 171 din 3 (16) August, se referă la dl. Alexandru Curcăriu, preot în Bicză.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Gheorghe Biberea, Jabuca, Mai 14 cor. aveți de plătit în abonamentul pe 1912.

Mihai Navaru, Snoa. Am primit 7 cor. abonament pe cvartalul III 1912.

Redactor responsabil: Constantin Senu.

Doi candidați de avocați

afă aplicare momentană în cancelaria avocațială a lui

Dr. Gheorghe Drimba,
Cohalm (Kóhalm).

(Di 349—6)

Apotecă

în comună curat românească cu medic în loc și doi medici în raion, fabrică și mai multe officii, piață de săptămână și târguri de țară, cu raion foarte mare de vândut. Adresa la administrația „Românului”. Ca 312—6

Institut pentru aranjarea școalelor poporale

cu instrumente și aparate în înțelesul legii artic. XXVII din 1907. Proprietar: Iuliu Crăciun, farmacist Buda-
pesta, VIII. József körút 20.

Am onoarea a aduce la cunoștința onor. învățători și comisiuni școlare că în scurt timp va apare lista instrumentelor și aparatelor susnumite în limba română. Rog a aștepta cu comanda și a mă sprijini prin aceea că comanda mi-le trimiteți mie. Ca 313—4.

Un candidat de avocat

afă aplicare momentană în cancelaria mea avocațială. Plata o staverim după înțelegere reciprocă

Dr. Aurel Grozda, adv.
Buteni (Körösbököny)

(Go 342—4)

Un candidat de avocat

cu praxă afă aplicare momentană în cancelaria subscrișului

Dr. Iustin Petruțiu, adv.
Chășineu (Kisjenő)

(Pe 337)

Comercianții

cari voiesc să se pregătească pentru conducători de prăvălii să se anunțe sub deviza „Viitor sigur” administrației ziarului „Românul”. Se cere cunoștința limbilor română, maghiară și germană. (Si 311—3)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 307—100)

De închiriat

se afă două camere frumos mobilate pentru 1—2 persoane în str. Szent Péter nr. 9. (Vis-à-vis de seminarul român.)

Referințe la „Banca generală de asigurare”
Lázár Vilmos utca. [Ro 292]

Aviz!

În Librăria diecezană din Arad se afă următoarele manuale de școală prelucrate cu multă îngrijire de inv. Szabó-Dirlea: Gramatica și citirea maghiară pentru școalele elementare cu limba de propunere română. Partea I 40 fil., partea II 50 fil. Ambele părți sunt aprobate atât de consistorul gr. or. rom. din Arad, cât și de ministerul de instrucțiune publică. (Sa 323—2).

Se primește

Un sodal iscusit

în bransa de pălării și articlii de modă pentru bărbați, cari cunosc perfect limba maghiară, germană și română.

Oferte detaliate sunt a se adresa către firma Emmer Ferencz utóda Weismayr Ferencz, Timișoara (Temesvár) Ve 332—3

Pești sărați.

Morun sărat, alb per 100 K. Cor. 56—
Clean sărat, mărime mijlocie per 100 K.
Cor 76— Din viile proprii struguri de masă,
foarte frumoși

Oferim o coșară de 5 K. à Cor. 4—
sau struguri portughezi vânăți à Cor. 3-20
Struguri Muscat mirositori à Cor. 5—

La comanda mai mari cu trenul mai ieftin.

Petrovici și Pantic, Versecz.

(Pe 343—5)

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abatere dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din cauciuc, ci din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și
:: :: nu se frâng. :: ::

Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. BERTALAN KURZER și
ERNŐ VIDOR de Márta.

(Ku 154—30)

Câteva cuvinte asupra boalelor secrete!

E trist, — dar în realitate adevărat că în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și suciri trupești sunt atrofiate și cari în urma ușurii din tinerețe și prin deprinderi rele și-au sdruncinat sistemul nervos și puterea spirituală. E timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună capăt. Trebuie să fie cineva care să dea tinerimei deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală — trebuie să fie cineva căruia oamenii să-și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu încredere necazurile lor secrete. Dar nu e în deajuns înșă a destăinui aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințos, care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, atunci apoi va înceta existența boalelor secrete.

De o chemare atât de măreață și pentru acest scop e institutul renumit în toată țara al Dr.-ului PALOCZ, medic de spital, specialist (Budapesta IV. Muzeum Körut 13. unde pe lângă discreția cea mai strictă, primește ori cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucirile trupești ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i-se eliberează de materiile de boală, chinurile sufletului i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor zilnice dr. PALOCZ vindecă deja de ani de zile repede și radical cu metoda sa proprie de vindecare, chiar și cazurile cele mai negleșite, ranele sifilice boalele de țevă, bășică, nervi și șira spinării, începuturile de confuzie a minții, urmările onaniei și ale sifilisului, erecțiunile de spaimă, slăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămurile, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare separată și esire separată. În ceea ce privește cura, depărtarea nu este piedică, căci dacă cineva, din orice cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înălțura numai marca de răspuns). Limba română se vorbește perfect. După încheierea curei, epistolele se ard, ori la dorință se retrimite ficăruia. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. și până la 5 ore p. m. (Dumineca până la 12 ore a. m. Tratament și cu Salvarsanul Ehrlich 606.

Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital, specialist în Budapesta, dela 1 Nödvyre IV., Muzeum-körut 13.

43765/8 Iunie 1912.

MINISTERUL
agriculturii și al Domeniilor. Direcțiunea proprietății și a Exploatării moșilor.

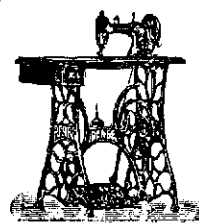
PUBLICAȚIUNE.

În ziua de 20 Septembrie a. c. ora 10 dimineața, se va ținea în localul ministerului, Bulevardul Carol nr. 10, licitațiune orală pentru vânzarea terenului în suprafață de 1837 m². și a imobilului aflat pe el, proprietate a Statului, situat în capitală, Calea Victoriei colț cu str. Doamnei.

580 m² din suprafața totală a terenului sunt ocupați de imobil, iar restul de 1156 m² este teren liber.

Imobilul are parter, etaj și mansardă. În parter sunt două intrări și 11 camere din cari 6 sunt prăvălii. În etaj sunt 18 camere din cari două sunt băi, iar în mansardă sunt 8 camere.

Garanța este de lei 76.000, iar concurența începe dela suma de lei 1.435.720-

CUCHT HUGO
mechanic

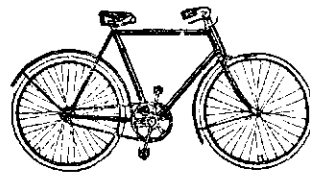
BISERICA-ALBĂ str. Becker 6.

DEPOZIT de renumite mașini PFAFF pentru cusut, de cârpit ciorapi și brodat.

MAȘINI de cusut PHÖNIX și NANMANN, biciclete STYRIA și WAPPENRAD toate părțile constructive la mașini de cusut și biciclete cu prețurile cele mai ieftine.

ATELIER pentru reparaturi foarte bine aranjate, motor electric.

PĂRȚI CONSTRUCTIVE electrice, sonerie, lămpi de buzunar aparate de electrizat. ÎN ATENȚIUNE: nu țin agenți voiajori și așa prețurile sunt mai ieftine, cu firmele și agenții acestora trimiși pe sate nu stau în nici o legătură.

Ku 111—30

[Se 71—]

Salon de haine bărbătești
J. Schneider, Sibiu

Hermannsplatz 8, etagiul I.
Palatul Habermann. (Nagyszeben).

(Be 176-280)

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.

ANUNȚURI
se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului acesta.

Dacă îți asușă p'ciobrele înrebu-
ințează reamita (E 170-20)

„Cremă de piu a lui ERÉNYI”

1 borcan mare . . . 1 cor.
1 borcan mic . . . 60 fil.

Se poate cumpăra în toate drogheriile,
prăvăliile de gaiduterii și ghiete și în toate
bărbierile, precum și dela preparatorul

TIVADAR ERÉNYI
ARAD, Strada Aulich Lajos n-rul 20.

Mme **B. GOLDSTEIN**
Brașov, str. Kloster 33.
„Prima fabrică de
corsete din Brașov”

Execută și expediază orice
artefact în branșa aceasta. —
Rog să cereți prețuri —
— ilustrat. —

(60-226-52)

CORSETT CHIC

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1911.		1912.	
13 August		4 August	11 August
ACTIV			
189 622 248	185 074 248 Rezerva metalică aur . . .	153 377 051	215 398 002
483 635	54 548 000 „ trate aur . . .	61 958 000	215 355 051
135 013 454	Argint și diverse monete . . .		400 910
20 975 120	Portofoliu român și străin . . .		176 305 315
11 999 611	(*) Impr. pe ef. publice . . .	7 780 500	19 365 235
17 756 077	„ în cont curent . . .	11 463 315	19 243 815
4 275 121	Efectele Capitalului social . . .		11 999 851
6 032 821	Efectele fondului de rezervă . . .		17 443 877
742 341	„ fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim . . .		4 189 321
306 303	Imobile . . .		6 231 069
117 967 152	Mobilier și mașini de imprimerie . . .	820 655	820 655
28 909 039	Cheltuieli de administrație . . .	202 967	216 246
56 592 694	Depozite libere ! . . .	116 332 875	116 160 975
590 675 655	Conturi de valori . . .	35 231 600	36 857 318
	Conturi curente . . .	77 029 907	63 161 935
		680 961 491	687 662 593
PASIV			
12 000 000	Capital . . .	12 000 000	12 000 000
30 437 235	Fond de rezervă . . .	32 456 931	32 456 931
4 529 588	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim. . .	4 834 186	4 834 186
338 970 891	Bilete de bancă în circulație . . .	471 555 871	477 695 270
2 446 952	Profit și Pierdere . . .	3 035 011	3 035 011
514 841	Dobânzi și beneficii diverse . . .	672 097	817 499
117 967 152	Depozite de retras . . .	116 332 875	116 167 975
23 808 997	Conturi diverse sold . . .	40 070 521	40 653 271
590 675 655		680 961 491	687 662 593

Secontul 5%
*) Dobânda 5%

AVIZ!

[Ita 226]

Am onoare a aviza onoratul
public, că a sosit în mare trans-
port apa minerală de
malnaș
cea mai plăcută apă pentru vin.
Cu stimă
Rubinstein Mór, Arad.

A. 33-50

Numărul telefonului 23.

Uj Janos,

stabiliment industrial de cement,
în Kisjenő-Erdőhagy și Nagyzerind.
(Aradmegye).

Execută țeri de beton, plăci de pavaj,
plăci de marmură artificială, terrazzo și
mozaic, columne, scări, lavițe, cărămizi,
figle, inele de lântâni cu fer, plăci sub
sobe, vâlaie de orice lungime, etc. etc.

Acest stabiliment lucrează și proiecte
de cheltuieli și planuri pentru pod
de beton cu construcție de fer și p
tru betonizarea trotoarelor.

Pregătesc (Ma 146-30)

cuptoare de teracotă,
căminuri, vase, glas-
tre, cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc
și repararea cuptoarelor vechi și în pro-
vincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István
fabricant de căminuri și artic. de lut
Temesvár-Gyárváros Kém-utca n-rul 16.

Ce voiești
dela mine?
Pentru ce
mă prinzi de braț?

Vă rog să nu vă spărați, deoarece voiesc numai să vă atrag
atențiunea asupra inseratelor publicate în numărul de azi al
acestui ziar, rugându-vă să citiți aceste inserate ale renom-
telor firme, dacă veți să cumpărați lefîn și bun.

Atenția celor ce zidesc case!
TEODOR CIOBAN
 ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
 ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare încunoștăuțez pe on. public, că
in branșa arhitectonică
 execut tot felul de întreprinderi, transformări
 de zidiri vechi, repararea de biserică române
 și școli, precum și zidirea lor.
 Cu planuri și bugete servesc cu preturi
 cât se poate de moderate. Comandă prizele
 atât în loc, cât și în provincie. Rugând spri-
 jiniți on. public român să-mi scrie.
 Cu stimă
Teodor Cioban.
 (Co 105-50)

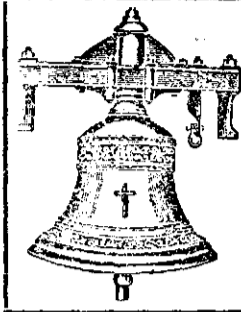
Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi nr. 11-28.

turnătorie, fabrică de clo-
 pote și metal, aranjată
 : pe motor de vapor :

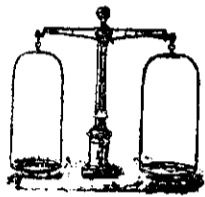
[No 5-] Fondat la 1840.

∴ Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ∴

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile
 condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces.
 și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte
 clopote la turnarea unui și același taro și cu sunet adânc — se
 face o economie de 20--30 procente la greutatea metalului. Reco-
 mandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer,
 prin a căror întrebuințare clopotul se pot senti de crepat chiar și
 cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turul. Reco-
 mandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se
 pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schim-
 barea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimite gratis.

In lucrătorea elec-
 trotehnica și mehanica
 și Institutul concesio-
 nat de autorități de in-
 stalări electrice.

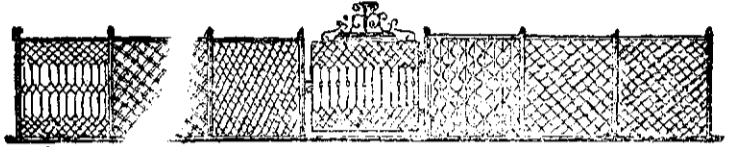
ALFRED POLATSCHIK

Budapest V. str. Nagymező utca 64.

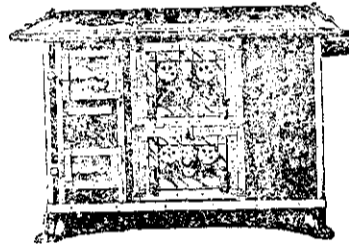
Se lucră: tot felul de instrumente electrice-fi-
 zice, monometre și executarea crevetelor.
 Cântare de precizie pentru farmacisti, dro-
 gerii și aurari. Instalări de lumină și so-
 ner (clopotele) electrice, telefon de casă pe
 pe lângă prețurile cele mai ieftine.

(Po 78-30)

Prima fabrică în Ungaria de nord alui Kozár Lajos

pentru țesutul și impletirea sirmei (drot), îngrădiri (garduri), tot felul de site, ciur, ornamente de
 lăcătușerie, construcții de fier, sobe (sparherturi), cuptorase în UNGVAR Fabrică totfelul de garduri
 din sirmă (drot), din aramă galbină, din fier lustruit cu cositoriu sau argint viu, țes-
 ături de rabbit, rosteie de ciuruit, coșeri pentru petriș și trestie împletită pentru pla-
 fond (structură). Despărțământ deosebit pentru fabricarea
 lucrărilor pentru edificii și ornamente de lăcătușerie, cori-
 doare, trepte, grilaje de fier, verande din sticlă, uși de fier
 scutite contra focului și construcții de fier. Despărțământ
 din nou aranjat pentru fabricarea a totfelul de sobe (spar-
 herturi) dela esecutarea cea mai simplă până la cea mai pom-
 poasă, cu îmbrăcăminte de pământ (cahale, olane) în colori
 sau albe. Prospect trimite gratis. Vinzătorilor procente corăspunzătoare.

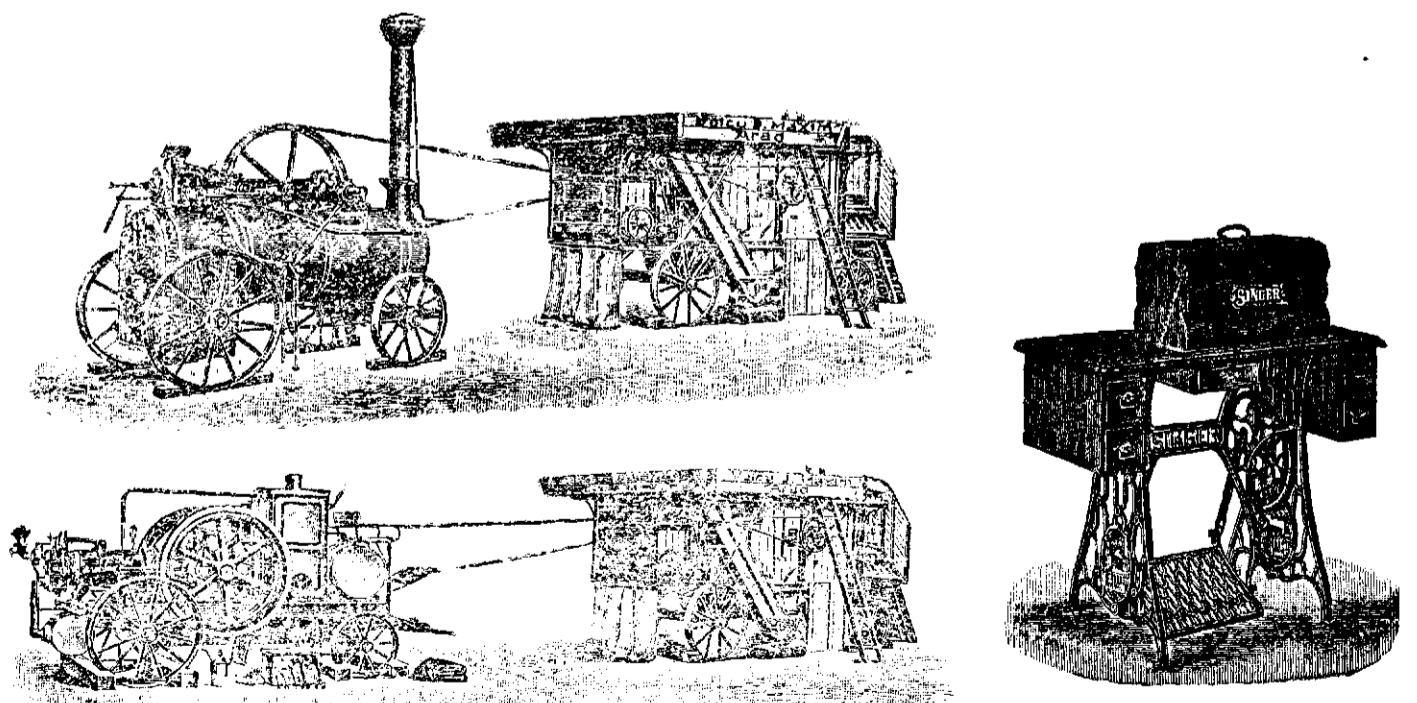

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea
 Onor. public asupra
 marelui meu maga-
 zin de mașini și fa-
 bricate americane,
 ca cele mai bune și
 renumite mașini de
 săcerat și legat snopi
 Plano, fabricatul cel
 mai bun al lui Corzile
 din America, mașini
 de cosit nutreț și,
 Garnturi compl. de
 treerat cu aburi sau
 motor. Uleiuri de
 mașină și motoară,
 curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, miji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și
 pluguri, grape americane, mașini de sămanat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

(Va 221-280)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cal spre cumpărare.

MICA PUBLICITATE

Se plătește de cuvânt 5 (cinci) fileri. Titluri sau cuvinte mai groase 6 fil.

Vând o violină
bună și folosită. TIBERIU VUJA,
stud. Aga. (Vu 341—1)

Diamant Ferencz
electrician, magazin de candelabre
Arad, str. Deák-Ferencz nr. 7.
(Di 336—104)

CREMĂ PENTRU FATĂ
pudre, parfumuri, apă de Colonia,
perii pentru dinți, păr și haine,
pieptene, ace pentru păr etc., de
calitatea cea mai bună, — mare as-
surtiment — se pot căpăta în dro-
gheria (To 204—10)

Török Andor és Társa
Arad, Andrassy-tér 20. Telefon 900.

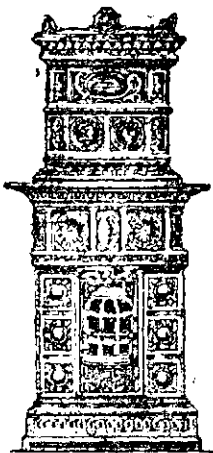
Învățăcel tipograf.

se primește pe lângă întreținere *Ius-
tin Ardelean*, compactor. Arad str.
Weitzer nr. 13. (A 293—2)

MUSIKABITURIENTIN

ertheilt unterricht in Klavier
und Musiktheorie in pädagogisch
modernem Style, mit schönsten
Spielerfolg laut Lehrplan der
Wiener Musikakademie. Talen-
tirten Zöglingen Honorarer müs-
sigung. Einschreibungen Vor-
mittag BATHYÁNYI gasse 17.
(A 294—10)

Fabricant de cuptoare de lut.

SCHÖN JÓZSEF, Lugos

Szt. István-u. 36. Kossuth-u. 21.

Atrage atențiunea on. public că pri-
mește pregătirea a ori-ce fel de

cuptoare

descărcare și zidirea vetrelor de fert cu
prețuri convenabile și pe lângă servi-
ciu prompt și conștiințios.

Schö 64—301

Comandele se execută imediat.

Cel mai mare magazin de blănărie

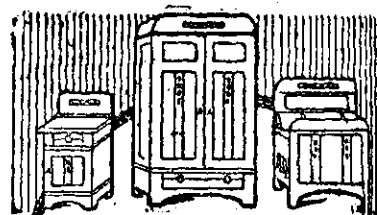
DUDÁS SÁNDOR Kolozsvár Unio-u. 12.

Își recomandă la atenția on. public
din localitate și provincie bogatul
său a sortiment de blănărie cu prețu-
rile cele mai convenabile. Articole
de fabricație proprie; mantale de
blană, blane de călătorie, man-
șoane, boare, căciuli pentru domni
și doamne, ultima modă și lucrata
cu gust. Prețuri ieftine. Primește orice
lucrări de blănărie pentru prefacere,
căpturare, căptușirea și colierea man-
tălelor. Serviciu prompt și conștiin-
țios. Numai marfă bună și execuțe
de I-ul rang.

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea
mea în temnița din Aiud, fa-
brica de mobile nou aranjată
și magazin, precum și între-
prindere de pompe funebre
Urmașul lui Baumann Arnold

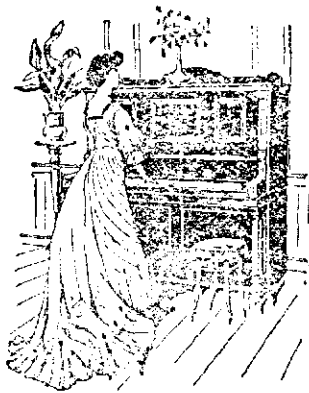
LAHNI KÁROLY, Alba-Iulia

(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele
mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și ca-
mere, covoare, perdele și învâitoare de masă, matrațe de
foi cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și con-
științios cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabili-
tatea mobilelor executate în fabrica mea ofer garanță.

La 118 30

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garantare dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani.
Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J. Cluj — Kolozsvár, Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plătire în rate.

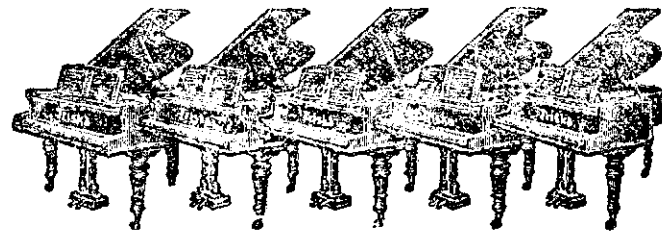
Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

Are în depozit plane: Schiedmayer, Bösendorfer, Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössl.
Piane vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea diferenței.
Efectuește reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acurateță.

10 ani garanță

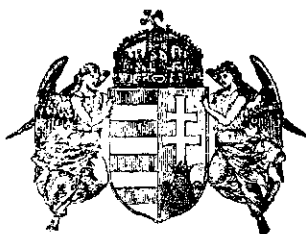
și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință
stau la dispoziția cumpă-
rătorilor. — Telefon 419.

NEUMANN M.

croitor pentru haine de bărbați
furnizor al curții imp. și reg.

Magazin de haine pentru bărbați
:: pentru copii și pentru femei ::

ARAD

Mărfuri excelente.

Despărțământ special pentru comenzi după măsură.